ateitis

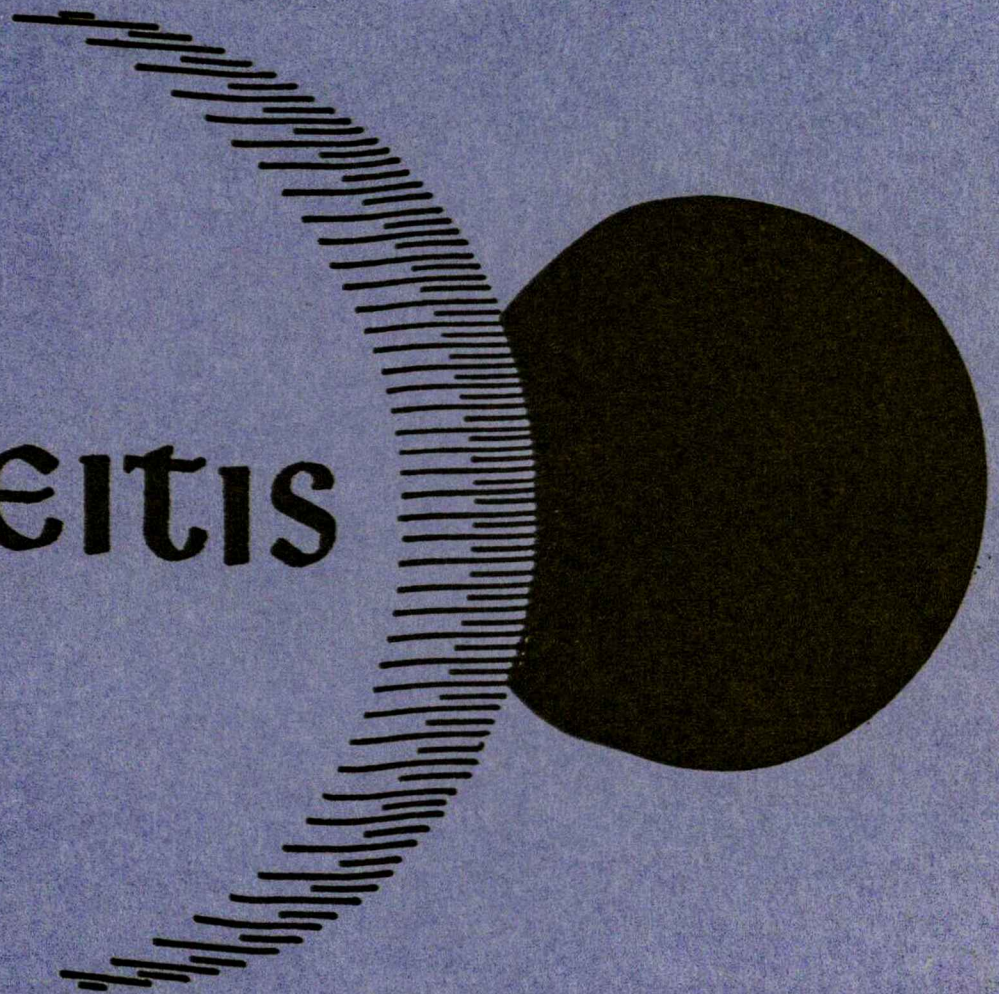

1971 / 3

ateitis

KOVAS — MARCH — 1971 — LIETUVIŲ KATALIKIŠKOJO JAUNIMO ŽURNALAS

Vedamasis 65 Tautiškumas, inteligentiškumas ir sendraugių pareigos
Pasikalbėjimas 66 Quo vadis MAS?
Kun. Jonas Šulcas 70 "Woodstock '69" — Jaunimas ieško
Emilija Pakštaitė 80 Idealas, laikas ir žodis
Dr. Vyganto užrašai 86 Kodėl aš išstojau iš ateitininkų
Pagerbimas 88 Su Mykolu Krupavičium atsisveikinant
Emilija 69 Nenuskendo (eil.)
Užuominos 72 Šalpos Fondo dvi sąvokos; Kiek demonstracijų gali pasisekti?

EX LIBRIS

Aušra Merkelytė 74 Novelės iš baudžiavos laikų
Pilypas 76 "Ir maža kregždutė čia nebijo nei kalnų aukštųjų aro"

JAUNYSTĖ LYDI MUS!

Aloyzas Pakalniškis 93 Autobuse
Korespondencijos 94 Detroitas; Worcester

Nuotraukos: A. Norvila — psl. 68, 85, 95;
V. Kaulius, SJ — psl. 73, 92;
A. Razgaitis — psl. 80—84;
A. Zailskaitė — psl. 96.

REDAKCIJA: 6641 South Albany Avenue, Chicago, Illinois 60629. Telefonas: 312 737-5096.

REDAKCIJA: Vyriausias redaktorius — Jonas Šoliūnas; nariai: Kęstutis Girnius, Algis Norvilas, Aldona Zailskaitė.

REDAKCINĖ KOLEGIJA: R. Abromaitytė, (Montreal, Kanada); A. Barzdukas (Washington); I. Bublienė, (Cleveland); J. Gaila, (Philadelphia); Rasa Kubiliūtė, (Adelaide, Australija); Daina Kojelytė, (Los Angeles); M. Slavėnienė, (Sidney, Australija); J. Šulcas, (Roma, Italija).

TECHNINĖ REDAKCIJA: Liucija Norvilaitė, Danutė Vasiukevičiūtė. **Laužymas:** Virgilijus Kaulius, SJ. Spaudos darbus atlieka Draugo spaustuvė Chicagoje.

ADMINISTRACIJA: Juozas Polikaitis — ATEITIS, 7235 S. Sacramento Avenue, Chicago, Illinois 60629. Telefonas 312 434-2243.

ATEITIS yra Moksleivių Ateitininkų Sąjungos Leidinys. Prenumerata metams JAV ir Kanadoje $7.00, susipažinimui prenumerata $5.00, garbės prenumerata $15.00, visur kitur laisvame pasaulyje $5.00.

ATEITIS — The Lithuanian Catholic Youth Magazine. Published monthly, except July and August by the Lithuanian Catholic Youth Association. Business address: 7235 South Sacramento Yearly subscription in the US and Canada $7.00. Single copy $1.00. Second class postage paid at Chicago, Illinois.

ateitis

TAUTIŠKUMAS

INTELIGENTIŠKUMAS

IR

SENDRAUGIŲ

PAREIGOS

Teoretiškai, ateitininkas moksleivis ar studentas turėtų būti ir tautiškai susipratęs individas ir taip pat inteligentas. Apie tautiškumą yra daug kalbama ir nepraeina nei viena stovykla, nei kursai, kuriuose mūsų pareiga būti gerais lietuviais nėra primenama. Nors ir apie inteligentiškumą mažiau kalbama, nes tema šiek tiek sunkesnė, mes taip pat turėtume būti inteligentais. Kažkodėl šios dvi sąvokos nėra jungiamos nei paskaitose, nei gyvenime. Tautiškumas yra pagrįstas sentimentalumu, paskaitininkai primindami mums, kokios mūsų tautinės pareigos, kodėl ir kaip Lietuvą turime mylėti ir kodėl svarbu mums likti lietuviais. Inteligentiškumas virsta intelektuališkumu ir yra sutapatinamas su pasisekimu mokslinėj srity arba profesiniam gyvenime. Tačiau, nereikalaujama, kad būtume inteligentiški savo tautos mylėtojai. Mes tautą galėtume intelektualiniai - inteligentiškai mylėti tik jei suprastume jos kultūrą, meną ir literatūrą bei istoriją.

Bet kokios yra konkrečios sąlygos moksleiviui pasidaryti šitokiu inteligentišku tautiečiu? Lituanistinėse mokyklose mes išmokstame gramatiką, sintaksę, keletą Maironio eilėraščių ir, kad Vytautas Didysis būtų galėjęs tapti karalium. Kitaip sakant, mūsų lituanistinės mokyklos atlieka pradinės mokyklos pareigas, nors ir vadinasi aukštesniosiom. Moksleivis, baigęs aukštesniąją lituanistinę mokyklą, tik žino tiek apie Lietuvą, kiek Amerikos moksleivis žino apie savo tautą baigęs keturias klases. Mes nelaukiame, kad amerikietis su šitokiu išsilavinimu ką nors rimtesnio žinotų apie savo kraštą. Bet, deja, mes pasitenkiname tokiu išsilavinimu mūsų moksleivių ir tikimės, kad šis moksleivis kaip nors stebūklingai pasidarys sąmoningas lietuvis.

Noroms ar nenoroms, reikia pripažinti, kad lituanistinės mokyklos neduos mūsų moksleiviams tokio auklėjimo, kuris jiems reikalingas. Ir jei norime pateisinti mūsų elito pretenzijas, reikia kaip nors pagerinti moksleivių auklėjimą. Čia ir atsiranda sendraugių pareigos. Jie turėtų suorganizuoti rimtesnius lietuvių literatūros ir istorijos kursus bei pamokas, duodant mūsų moksleiviams progą tapti inteligentiškais lietuviais. Kitaip sakant, jie turėtų stengtis surinkti savo jėgas visuose miestuose, kuriuose yra ateitininkų studentų ir moksleivių, suruošti diskusijas, paskaitas ir parengimus, kuriuose būtų galima išmokti apie Lietuvos kultūrinę bei istorinę praeitį. Taip pat jie turėtų pasiryžti padėti moksleivių bei studentų Centro Valdyboms suorganizuoti tokias stovyklas, bei kursus, kurių programos nesiribotų vien teoretiškais ateitininkiškais klausimais.

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

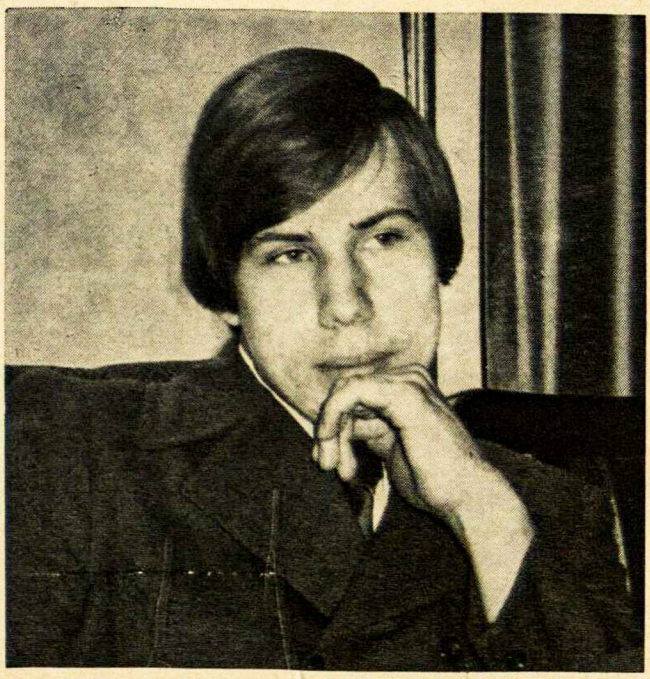

QUO VADIS MAS?

Pasikalbėjimas su MAS pirmininku Eugenijum Girdausku

Kokie motyvai skatino tave kandidatuoti į MAS Centro Valdybą?

Praėjusios centro valdybos kadencijoje, prie Algio Puterio, man teko nemažai laiko praleisti talkininkaujant tai valdybai. Aš jaučiausi gan artimas Algiui ir žinojau visas bėdas ir visus džiaugsmus, bent dalinai, kuriuos Algis jautė. Padedant Algiui, man teko gerai susipažinti su moksleivių sąjunga ir jos "vaizdais ir vargais". Man patiko dirbti su moksleiviais; metus prieš tai pirmininkavau Toronto moksleivių kuopai ir tas darbas man patiko. Aš jaučiau, kad daug laiko paaukojau, bet taip pat, daug asmeninės ir dvasinės naudos iš šio darbo gavau. Didžiausia priežastis, kuri mane skatino kandidatuoti į valdybą tai buvo noras ką nors gero ir naujo duoti tai sąjungai, kurią aš pamilau jai dirbdamas.

Kaip jautiesi po penkių mėnesių valdyboje? Ar buvo kokių nusivylimų?

Užsidegimas dirbti yra nenusilpęs ir gal net padidėjęs, bet retkarčiais tas užsidegimas apmiršta, kai darbo iki lubų susikrauna ir kai kiti valdybos nariai yra tuo pačiu metu apsėsti mokslo bėdomis. Tada tenka truputį nusivilti, kad niekas gerai neina, o viskas blogai. Šis ūpas greitai praeina, nes visi valdybos nariai yra labai geri draugai ir darbas pavirsta ne darbu, o malonumu, o tada gaunasi didesnis užsidegimas. Kartais tenka nusivilti, kai nematyti darbo nuopelnų ir pažangos. Čia tai daugiausiai skųsčiausi dėl redakcijos į mūsų aplinkraščius. Tie žmonės, kurie gauna aplinkraščius, mano, kad kas nors kitas iš tos vietovės atsakys į anketas gale aplinkraščio, ir taip išeina, kad mes nuolat gauname atsakymus iš kele-

tos žmonių, o iš daugumos nieko niekad negirdime, apie kai kurias vietoves iš vis nieko nežinome. Aplinkraštis yra mūsų stipriausias ryšis su sąjungos globėjais, rėmėjais ir nariais. Yra skaudu, kai mes išsiunčiame apie du šimtus aplinkraščių į įvairiausias vietoves, o mums tegrąžinamos tik kokios penkios anketos, vis iš tų pačių žmonių. Kitiems, atrodo, nėra svarbu. Mes už kiekvieną grąžintą anketą raštu padėkojame ir atsakome į klausimus. Nors tiesą pasakius, mums mažiau darbo yra kai reikia tik penkis atsakymus vietoj dviejų šimtų parašyti.

Kokia yra dabartinė MAS padėtis?

Šiuo metu MAS turi apytikriai 1,600 narių, skaičiuojant jaunučius, kurie sudaro daugiau negu pusę MAS. Amerikoje ir Kanadoje yra apie 22 kuopos, o užsienyje veikia kokios keturios, penkios kuopos. Užsienio stovis stiprėja ir kuopų ryšiai su MAS Centro Valdyba pamažu gerėja. Amerikoje ryšiai tarp kuopų ir Centro valdybos nėra per geri ir galėtų būti stipresni. Blogas ryšių palaikymas pasirodo vėl žiūrint į mūsų veiklos anketų atsakymus. Amerikoje ir Kanadoje ideologinis susipratimas ir moksleivių lygis pamažu auga, dėka ideologinių kursų Dainavoje ir Putname. Kursai kasmet darosi įdomesni, daugiau aktualūs ir populiaresni, stebint augantį kursantų skaičių. Užsienyje taip pat spėjame, kad moksleivių lygis yra aukštas dėka gerų ir pasišventusių globėjų ir griežtesnių veiklos sąlygų. Iš viso, moksleivių sąjunga, atrodo, yra didžiausia ir stipriausia iš trijų, bet atrodo, kad sesutės SAS ateitis darosi šviesesnė.

Ar jauti, kad priauga užtektinai vadų ateičiai?

Vadų — gerų, vidutinių ir blogų — priauga užtenkamai vesti sąjungą, kad ir labai lėtu tempu, pirmyn. Kartais sunku juos surasti, bet pajieškojus, man atrodo, vadų mes visados turėsime. Vadų, kurie stovi, masės priekyje yra ir bus, bet mūsų sąjūdžio prasmė yra ta, kad kiekvienas narys būtų vadas; ne toks vadas, kuris įsakinėtų kitiems ką daryti, bet toks kuris būtų sau vadas, kuris rodytų savo iniciatyvą pats veikti ir savo darbu mūsų sąjudį stumti pirmyn. Po ilgamečių ideologinių kursų, šitoks elitas gali neužilgo pasidaryti galimybė, bet dar ne dabar ir, kai susidarys, jis bus mažas ir ne greitai pastebimas (bus toks mažas, kaip dabar aplinkraščių anketas atsakančių skaičius).

Kokie yra MAS santykiai su studentais ir sendraugiais?

MAS santykiai su SAS ir ASS yra menki ir atrodo, kad pasiliks tokie. Centro valdybų nariai viens kitą pažįsta, bet veiklos plotmės, kad ir idėjos tos pačios, atrodo, skiriasi ir harmoningą bendradarbiavimą tarp trijų sąjungų būtų sunku išdirbti.

Ko, tavo nuomone, reikėtų, kad kuopos ir pavieniai nariai aktyviau įsijungtų į ateitininkišką veikimą?

Vadai turėtų būt mokinami ir ugdomi išjudinti pavienius narius ir kuopas į tobulesnį ir gyvesnį veikimą. Tai ir yra daroma. Ideologiniai kursai, globėjų kursai ir valdybų suvažiavimai padeda uždegti vadus ir sudaryti elitą, kuriam ateitininkijos progresas yra svarbus ir vertingas. Per didesnį skaičių šitokių kursų, kuriuos mes pramatome ateityje, galima tikėtis, kad ši elitinė grupė kada nors išsiplės ne tik apimanti vadovus, bet daugumą ateitininkijos.

Ateitininkų šūkis yra "Visa atnaujinti Kristuje". Ar, tavo nuomone, religinis susipratimas sąjungoje nėra per silpnas?

Yra visur matyti didesnis dėmesys kreipiamas į Dievą ir į Jo sūnų Jėzų. Ateitininkijoje šitokie atsinaujinimai nėra nauji ir visa esmė ateitininkų sąjūdžio yra priartėti prie Dievo, visa atnaujinant Kristuje. Religinis atsinaujinimas ateitininkijoje neturėtų niekados sustoti arba susilpnėti, nes atnaujnimas Kristuje yra pati ateitininkijos esmė.

Ar, tavo nuomone, yra steigtina atskira jaunučių ir jaunių sąjunga?

Tie, kurie dalyvavote Kongrese, žinote, kad mano nuomone, atskira jaunučių sąjunga nėra steigtina. Vyresnieji moksleiviai ir jaunu-

čiai yra neperskiriama grupė kuri, kad ir veikloje nieko daug bendro neturi, neturėtų būti suskaldyta. Teisybė, mums (MAS CV) yra daugiau rūpesčio ir darbo su tokiu dideliu narių skaičiumi, bet dabartinė Jaunučių (jaunių) Komisija yra gerai įsisiūbavusi veikloje ir mūsų kadencijos gale, aš tikiu, kad šios komisijos darbo vaisiai pasirodys. Būtų be prasmės skaldyti dabartinę MAS! (O, jeigu tikrai knisinėjamės po detales, galime sakyti, kad iš tikrųjų MAS ir yra padalinta į dvi dalis ir jaunučių - jaunių koptuota centro valdyba yra Jaunučių Komisija.)

Ar tu galvoji, kad už keturiasdešimt metų (šimtmetis nuo įsisteigimo) moksleivių sąjunga dar veiks? Kodėl?

Taip, aš tikrai galvoju, kad moksleivių sąjunga ir visa Ateitininkų Federacija išsilaikys dar keturiasdešimt metų. Visos dabartinės gyvenimo sąlygos ir aplinkybės yra labai panašios į aplinkybes, kurios skatino Ateities įkūrimą. Tos aplinkybės nėra daug pasikeitusios ir, net pesimistiškai į visą žiūrint, neatrodo, kad pasikeis.

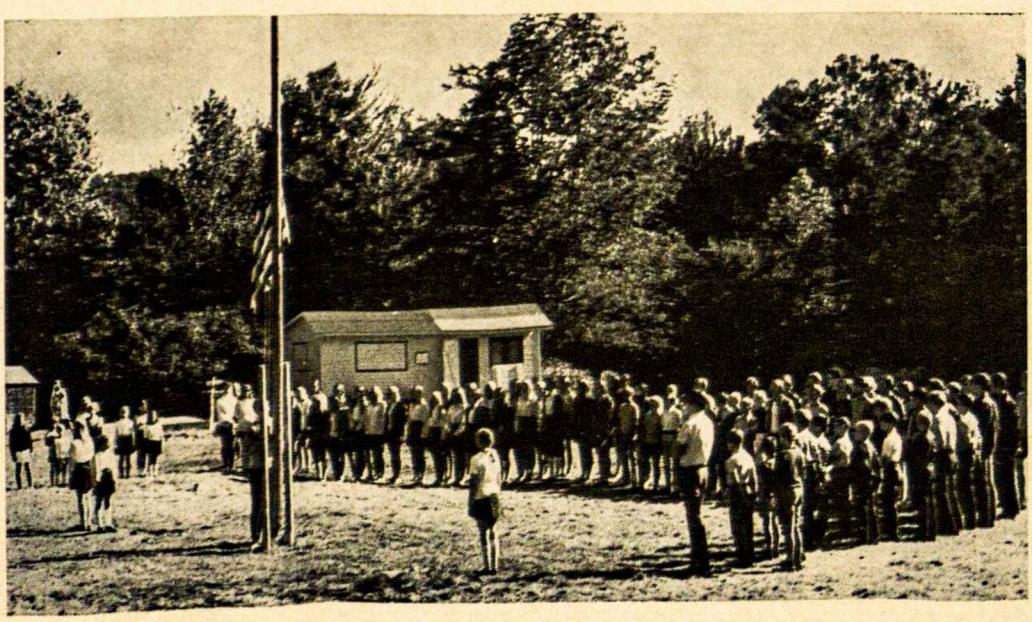

NENUSKENDO

Nuplovė jūros bangos skausmą,
Įsiutę draskėsi, putojo,
Nurimo,
Paskandino...

Ne!

Balsas aidi erdvėj,
Kraujas supas putoj,
Skausmas dega bangoj.

Nenuskendo,

Nenuplovė.

Skausmas,

viesulu virtęs

Žemės krantą pasieks.

Laivo gėdą išduos,

Simo skausmą kartos.

O, Tėve,

ačiū!

Mano broliai, sesės, verkia
Miestas miestą šaukia,
Žmogus žmogų tempia.

Kiekvieną tylų šnabždesį

Garsiakalbiai surinko.

Žibintais,

šūkiais, maldomis

Mano žmonės laisvę vėl surinko.

Nenuskendo,

Nenugrimzdo!

Skausmas Baltijoj nutilo,
Gintarėlis šventą kraują
jau surinko.

—— *Emilija*

WOODSTOCK '69 — JAUNIMAS IEŠKO

Apie 400,000 jaunimo susirinko vasarą "rock" muzikos festivaliui. Galime tuoj klausti: ar vien tik rock muzikos festivaliui jie ten susirinko?

"Time" laikraštis sekančiai rašė: "Vienas iš svarbiausių mūsų laikų įvykių, ir iš politinės pusės, ir iš sociologinės."

Allen Ginsberg išsireiškė: "Didžiausias įvykis mūsų planetoje".

Ir dar "Time" laikraštis: "Nors daugelis suaugusiųjų tai sunkiai norėtų patikėti, šitas jaunimas, tiesioginiai ar netiesioginiai, skelbia revoliuciją ir pagrindinai tai yra moralinė revoliucija. Tai naujų vertybių sistemos proklamacija ir šių laikų senųjų vertybių atmetimas".

Komentuokim šitus pasisakymus, palyginant juos su tuom, kas ten tikrai įvyko:

Dainose pagrindinė tema buvo taika, broliškumas, visų žmonių lygios teisės; bet tuo pačiu, narkotikai buvo pardavinėjami kaip ledai. "Kiek iš jūsų vartoja narkotikus?" — klausinėjo New York Times žurnalistas. "102 iš 100" — jam atsakė.

Pietų metu, "hašiš" pypkė buvo dalis užkandžio, — su ja ir buvo iš ryto sveikinamasi. "Ko norite? Narkotikai yra mūsų bendruomenės dalis. Kas seka mūsų gyvenimo stiliumi, turi bent "žolelę" rūkyti: hipių papročių negalime tik pusę priimti".

Tibetiečių "mirusiųjų knyga" ar kitos knygos (kur galima rasti psichedelinių patyrimų nurodymų) randamos didelės dalies amerikiečių studentų bibliotekose. Atrodo, kad tai jau nauja religija (religija labai bendra prasme).

Andrew Greeley, vienas iš Chicagos katalikų sociologų, rašo ("The Critic" 1969, IV-V): "Norėčiau bandyti suprasti tikrąją šios taip populiarios kultūros dimensiją, kurią mes pavadiname psichedeline. Norėčiau įrodyti, kad psichedelinis judėjimas, bent dalinai, parodo, kad žmoguje, kurs yra įmerktas supasaulėjusioj bendruomenėj, kyla šventumo reikalas".

Gi orientalistas Alan Watts jau teigė: "LSD tai nauja religija: "Dievas miręs" fenomenas glaudžiai surištas su jos išsivystymu. Tradicinės religijos nedavė to, ką žadėjo: štai ir atsirado technologinis misticizmas".

Jau 1966 metais New Yorke Arthur Kleps skelbė "Naują Amerikos Bažnyčią" paremtą šventu psichedeliniu bendravimu". Gi Timothy Leary, buvęs Harvard universiteto profesorius, išvytas, kadangi su savo mokiniais išbandė narkotikus, skelbė "League for Spiritual Discovery", aišku su LSD pagalba. Ir Village Theater New Yorke — Manhattane įvyko pagal "autentišką amerikonų religinį judėjimą" vieša religinė apeiga. Įėjimo kaina: trys doleriai.

Yra tad santykis tarp psichedelizmo ir šventumo, suprantant šventumą ne vien krikščionių patirtį, bet šventumas bendrai: ekstazė, transcendencija, tai kas žmogų neša lauk iš jo paties ir padeda santykiauti su visatos gyvomis jėgomis.

"Cox'o pasaulinio miesto" fanatikai norėtų mus įtikinti — sako Greeley, — kad modernusis žmogus apleido 'kito pasaulio'idėją, idant rastų čia žemėje pilną pasitenkinimą. Gi psichedelizmas eina stačiai prieš tai, nes jis kaip tik visomis jėgomis bando išsprukti iš šio pasaulio". "Kur baigiasi psichedelizmas — tęsia Greeley, — baigiasi mokslas, racionalumas. Psichedelizmas parodo sugrįžimą į pirmykštį neracionalumą, instinktyvų ir ekstatišką — tokį koks buvo puoselėjamas visose prieš-industrinėse bendruomenėse. Dabartinė kultūra ir socialinė tvarka, kuri mūsų laikais išvystė tokį ekonominį gerbūvį, patenkino, tiesa, ekonominiai (kaip siekė Adam Smith "homo oeconomicus idealus"), bet tai ir buvo bankrotas: racionalus miesto pilietis, individualistas, nebėra pilnutinis žmogus.

Psichedelizmas nori išplėšti iš ekonominio racionalumo establishment — kompiuterių laikotarpio — žmogų ir nuvesti jį iki realios realybės, iki realybės branduolio. Tai kiekvie-

nos religijos tikslas: kasdienybės ribas, banalumą, išsiblaškymą peržengti ir duoti žmogui suprasti visatos pagrindines realybes.

Aišku, tarp hipių yra visokių: homoseksualai, asocialūs, konformistai, ekonominių interesų atstovai; bet nežiūrint viso to, ten yra religinio pagrindo, kurs parodo kiek trūkumų yra vakarų pasaulio bendruomenėje ir religijoje.

Pažvelkime iš arčiau į psichedelizmą ir pastebėsime elementų, kurių užtinkame įvairiose religijose: (1) ekstazės ieškojimas: narkotikais, yoga, psichedeline muzika. Su tuom surišta New Yorke ir Californijoje naujai išsivysčiusi "psychedelicatessen" pramonė. (2) Sugrįžimas prie gamtos: grįžtant į prieš-racionalinį gyvenimą, paliekant visus konformizmus. Pvz.: plaukai: "Ilgi plaukai, gražūs, žibantys, spindintys, garbanuoti, susukti..." dainuojama viename "Hair" muzikalinės komedijos numeryje. Įdomi čia rock'n'roll muzikos analizė: tai Amerikos negrų "blues" ir "gospel" mišinys. Pirmoji yra didinga juodojo žmogaus sielos jausmų išraiška, primityvi ir sensuali, gi antroji išreiškia pamaldų ir entuziastingą religinį lyrizmą. Jų sujungimas suteikia baltam žmogui dvi naujas diemnsijas: sensualizmą ir entuziazmą, kurie jį išlaisvina iš burokratinio ir kompiuterinio gyvenimo. (3) Ceremonijos: grandinėlės, amuletai, indėniški papuošalai, budistų tunikos, palastikiniai miniskirts, švarkai pagal Nehru, karinės uniformos, visa tai kaip paispriešinimas prieš nuobodų racionalų gyvenimą. (4) Bendruomeninis sugyvenimas: Woodstocke labiausiai vartojami žodžiai buvo: natūralus, atviras, autentiškas, spontaniškas, prieš bendruomenės gyvenimo dirbtinumą. (5) Sekso laisvė: hipiai skelbia nekaltą, pirmykštį, spontanišką seksą. Yra ir čia religinio pagrindo, nes seksas ir religija yra dvi galingiausios žmogaus ne-racionalinės pajėgos. "Jūs buržujai esate surakinti visokiais nusistatymais ir kompleksais: apie seksą kalbate, jį analizuojate, esate juo susirūpinę, skaitote knygas apie šitą problemą ir visaip bandote, bet veltui, suprasti. Jūs sekso srityje, nes esate perdaug supainioti ir komplikuoti, kad galėtumėte tuo pasidžiaugti. Mes kaip tik šito norime: pilnai džiaugtis seksu.

"Dėl to Amerikoje ir Šiaurinėje Europoje susidarė "šeimų kolektyvai", kuriuose vyrai ir moterys gyvena kartu, visais atžvilgiais. Seksualiniai santykiai ten laisvi, nors jų tarpe ir yra pastovių "porelių". Nebūsim suaugę, kol nepajusime paliestą mūsų teisę, kad mūsų draugai bučiuoja mūsų drauges".

Toks paviršutinis ir romantiškas "spontaniškumas" neišriša problemos tų daugelio vedybų, kurios išseko nuobodume ir vienišume, kadangi trūko aukštesnių vertybių. Daugelio "šeimų kolektyvų" suirimas tai įrodo.

Užjausdami, pažvelgėme į hipių religinius elementus. Ar jų gyvenimo būdas suteikia atsakymą mūsų bendruomenės frustracijoms? Neatrodo, nes vietoj iš vidaus atnaujinę bendruomenę, hipiai bėga iš jos, pasiduodami aklam narkotikų likimui.

Woodstocke vienas hipis vaikščiojo apsitaisęs kaip šv. Pranciškus; bet tai buvo tik išorinis panašumas. Pranciškus konfrontavo ir iš vidaus atnaujino savo laiko bendruomenę.

Tiesa, mūsų bendruomenė (society) yra perdaug racionalizuota, bet išsižadėti proto nėra geras pakaitalas proto tironijai ir sugrįžimas į instinktų primityvumą yra tik civilizacijoje žingsnis atgal. Tačiau tai mums visiems yra įspėjimas: tai aliarmas tam "American way of life", kuriuo jau visas laisvasis pasaulis yra užkrėstas, statydamas ekoniminį prestižą aukščiau už žmogiškąsias vertybes.

Tai kritika ir mums krikščionims, kurių dauguma esame pametę tą gilų mistinį džiaugsmą pagrįstą tikėjimu ir Prisikėlimu.

Dvi Šalpos Fondo sąvokos. Ateitininkų Šalpos Fondas yra pagirtinas bandymas remti mūsų veikėjų studentų mokslą. Bet tuoj pat kyla klausimas, ar gali rimtas studentas būti veikėju ar pasišventęs veikėjas būti geru mokslininku. Teoretiškai taip. Bet prisimenant paskutinio dešimtmečio pavyzdžius, atsakymas turi būti ne. Idealiame pasaulyje įteiktume stipendijas tik mokslininkams - veikėjams; bet tokių mūsų kasdieniškame pasaulyje nėra. Tad reikėtų pergalvoti kam Šalpos Fondas duos stipendijas.

Reikia atskirti mokslininkus nuo veikėjų ir remti rimtesnius studentus studijiniame darbe, o veikėjus — visuomeniniame. Turėtų būti dvi stipendijos: pirmutinę duoti tiems studentams, kurie sėkmingai eina mokslą, parodydami išimtinius mokslinius pajėgumus, antrą duoti veikėjams, paremiant jų kasdienines išlaidas, dirbant visuomeninį darbą. Abiejų darbus reikėtų lygiai įvertinti ir paremti. Problema iškyla tik tada, kai duodama visuomenininkui parama studijuoti, nes tada arba jo mokslas, arba jo veikla nukenčia. Jei visuomenininkui teikiame pašalpą, reikėtų atsiminti, kad jo studijos bus galimos rimtai tęsti tik jam atsisakius jo laiką sunaudojančių pareigų. Tad reikėtų pažadėti stipendiją tolimesniam laikui, kada jisai galės pasišvęsti studijiniam darbui, nepalikdamas neatliktų visuomeninių darbų, arba kaip atlyginimą už dabartinę veiklą.

Šis suskirstymas reikalingas, nes be jo ir mokslininkai bus užmirštami ir veikėjams bus sukurta pagunda pasitraukti iš veiklos.

Kiek demonstracijos gali pasiekti? Simo Kudirkos atidavimas paskatino visą eilę lietuvių demonstracijų įvairiuose miestuose. Demonstracijos pasisekė; apie jas buvo rašoma visų didžiųjų miestų svarbiausiuose laikraščiuose. Lietuviai buvo nustebinti savo veiksmo efektingumu. Dabar lietuviai lyg ir pasiryžo dažniau ir dažniau demonstruoti. Bet kyla klausimas, kodėl Kudirkos demonstracijos buvo tokios efektingos. Reikia prisiminti, kad svarbiausias Kudirkos tragedijos momentas buvo pagrįstas tuo, kad jisai buvo grąžintas iš Amerikos laivo. Didžiausias pasipiktinimas kilo Amerikos spaudoje dalinai todėl, kad Kudirka buvo taip žiauriai sumuštas, bet dar svarbiau, kad tai įvyko Amerikos valdiniame laive Amerikos vandenyse.

Nežiūrint to, kad Kudirkos primušimas buvo žvėriškai žiaurus, jis būtų buvęs užmirštas, jei nebūtų įvykęs Amerikos laive. Užtruko daug dienų, kol Amerikos spauda pradėjo į šį įvykį reaguoti, labiausiai paskatinama Amerikos kapitono nesusipratimu dėl morališko jautrumo stokos. Tad Kudirkos tragedija ir jos pasėkoje sėkmingas Lietuvos laisvės klausimo iškėlimas buvo daugiau paremtas šalutinių įvykių negu paties tragiško Lietuvos likimo. Nereikėtų mums to užmiršti. Tad prieš organizuojant kitas demonstracijas, reikėtų pergalvoti, kokios yra sąlygos, kad jos vėl būtų plačiai paskelbtos Amerikos spaudoje. Pavyzdžiui Chicagoj suorganizuotos demonstracijos Simokaičio likimo klausimu buvo nepaminėtos plačiau spaudoje. Taigi, prieš keliant kitas demonstracijas reikėtų rasti tokių problemų, kurios sujungtų Lietuvos tragediją su dabartine Amerikos padėtimi.

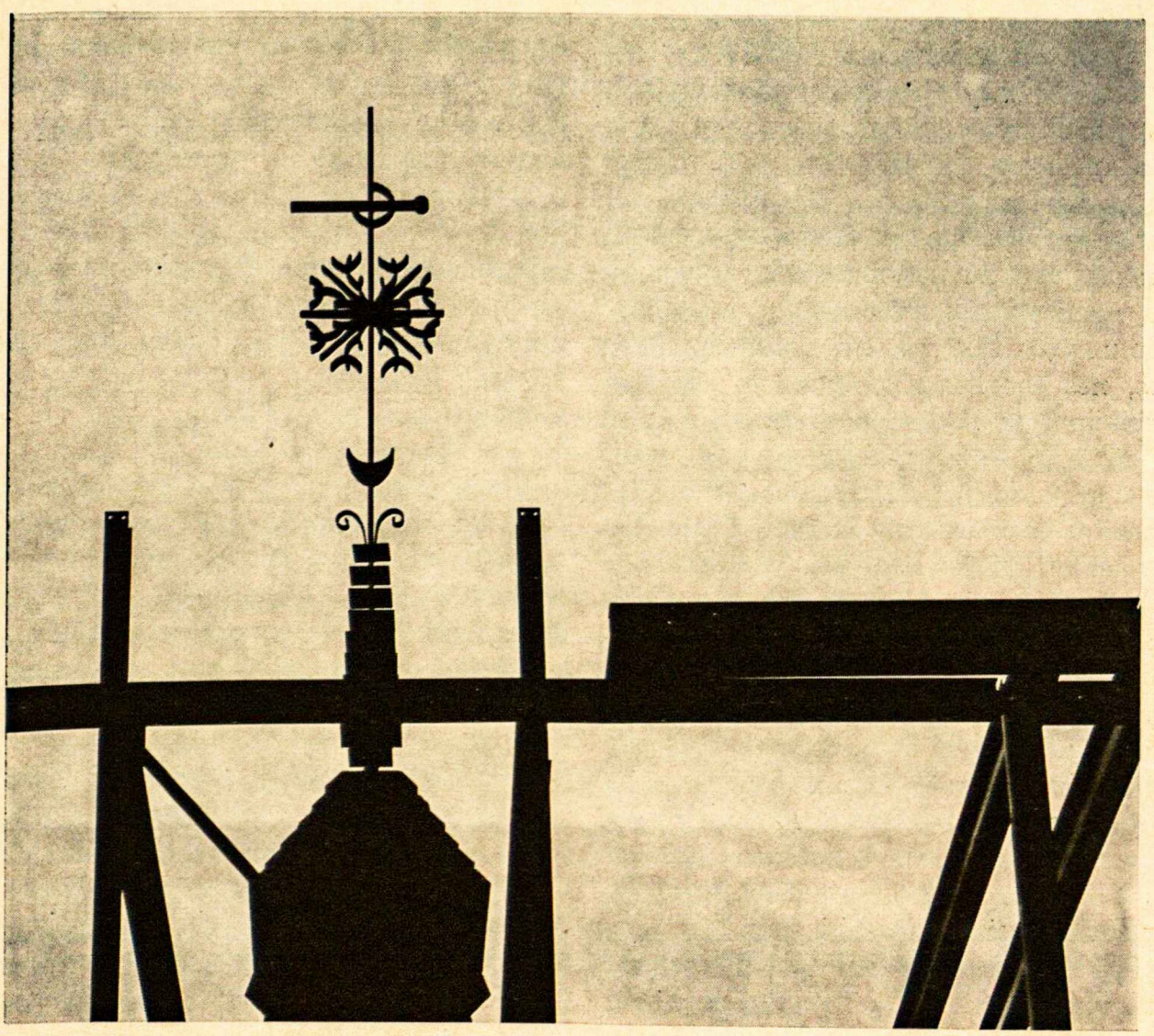

EX LIBRIS

NOVELĖS IŠ BAUDŽIAVOS LAIKŲ

Hermann Sudermann: **Lietuvių Apysakos.** Vertimas iš vokiečių kalbos ir įvadas Vytauto Volerto. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas Chicagoje. Kaina 3.00 dol., gaunama Drauge, 4545 West 63rd Street, Chicago, Illinois 60629.

Tai retas dalykas, kai dabar išėjusioje knygoje galime pajusti Mažosios Lietuvos baudžiavos laikų gyvenimą per noveles, parašytas žmogaus, kuris tais laikais gyveno. O dar retesnis įvykis, kai veikale neprivelta senoviškos, mums be vadovėlio sunkiai įkandamos lietuvių kalbos. Šios Sudermanno apysakos kaip tik yra toks veikalas.

Hermann Sudermann (1857-1928) buvo vokietis rašytojas, augęs Mažojoj Lietuvoj baudžiavos laikais. Ir gal vien dėl to šios apysakos skiriasi nuo taip plačiai mums randamos lietuvių literatūros. Jo apysakose nerasime nei ilgų kaimo vaizdų apibudinimų, nei sentimentalių prisiminimų, nei slegiančių "filosofinių" mąstymų. Šios novelės taip pat yra istoriniai įtikimos, nes jos buvo įkvėptos ne istorinių tyrinėjimų ir lakios vaizduotės, o tikrų tų laikų gyvenimo faktų. Aš tai labai gyvai pajutau jas skaitydama. Per šias apysakas pažinau tokią Lietuvą, kurios negalima pažinti iš istorijos vadovėlių ar mokslinių veikalų, nes čia skaičiau apie paprastų žvejų baudžiavos laikais kasdieninio gyvenimo įvykius, apie kuriuos archyviniuose raštuose net neužsimenama. Įdomi Sudermanno perspektyva į šio krašto lietuvius. Jis rašė, kaip pašalietis vokietis miesčionis apie lietuvius, kuriuos jis gerai pažino jų tarpe gyvendamas. Štai kelios jo perspektyvą nurodančios detalės, kurios man paliko didesnį įspūdį.

Iš kelių užuominų susidariau vaizdą, kad vokiečiai tuo metu lietuvius traktavo kaip vietinius gyventojus su keistais papročiais bei kalba — maždaug taip, kaip čia traktuojami indėnai. O lietuviams vokiečiai buvo maždaug toje pozicijoje, kaip kitur Lietuvoje lenkai. Žinoma, tokiose sąlygose lietuvis išmokęs vokiškai jau buvo skaitomas neeiliniu — su juo reikėjo skaitytis, nes jis buvo išsilavinęs. O šiaip lietuviai buvo skaitomi tamsuoliai, kuriuos reikėjo prižiūrėti, kad nenudirbtų ko. Kita įdomi detalė tai ta, kad to krašto lietuviai buvo ne katalikai (kaip lenkų valdomoje Lietuvoje), o protestantai, ir todėl jie net kitaip galvojo negu lietuviai katalikiškoje Lietuvoje, apie kuriuos mes pratę skaityti. Ir dar kas įdomu, tai, kad jie buvo pagrinde ne ūkininkai, o žvejai. Taigi matyti, kad čia kalbama apie visai kitokius lietuvius — ne žemaičius, ne aukštaičius ir ne suvalkiečius.

Bet šie istoriniai rėmai yra, manyčiau, mažiausiai pagaunanti šios knygos dalis. Nors kaikas skaitytų, kad šiose apysakose rasti net Alfred Hitchcockui prilygintiną intrygą būtų literatūriškai ir chronologiškai nevietoj (ir aš gal net sutikčiau), negalėčiau kitaip apibudinti to dėmesio, kurį šios apysakos manyje iššaukė spėliojant, kuo ir kaip jos pasibaigs.

Pirmoje apysakoje, "Kelionė į Tilžę", jaunas pasiturintis žvejys Ansas Balčius veda gražią ir darbščią turtingo Jakštaičio dukrą Indrę. Jų gyvenimas idiliškas, juos Dievas palaimina trim sūneliais. Ir taip jie laimingai gyvena, kol pas juos dirbti yra pasamdoma tarnaitė Bušė. Jinai

gi lyg paties pragaro atsiųsta neužilgo apsuka Ansui galvą, kaip buvo apsukus ir kitiems vyrams. Pagaliau, jos patariamas ir paskatinamas, jis sugalvoja kaip nors savo žmoną Indrę nudėti. Su Buše nutaria, kad lengviausiai prieš žmones pateisinamas būdas, tai būtų laiveliu plaukiant nelaimė, kurioje Indrė prigertų. Buvo nesunku rasti pretekstą kelionei laiveliu. Vestuvių sukaktuvių proga, Ansas su Indre nuplauksiąs į Tilžę jai parodyti to miesto, kurio ji dar niekad nebuvo mačius, bet labai norėjus pamatyti. Taip atėjus dienai, jie išplaukia į Tilžę, Indrė nujausdama, kad Ansas ja nusikratyti planuoja, Ansas susijaudinęs būsimos žmogžudystės našta — neramia sąžine. Toliau nepasakosiu — sužinoti, kuo tas visas pasibaigs reikės patiems.

Antroji apysaka, "Samdinė", yra apie baudžiauninko dukterį Marikę, kuri savo darbštumu, apsukrumu ir gabumu padarius seniui Enskiui gerą įspūdį, yra pasamdoma tarnaite jo ūkyje. Tas darbas Marikei yra tikra laimė, nes senis Enskys ją nužiūrėjo savo sūnui Juriui kaip būsimą žmoną. Neužilgo ją Enskiai pamilsta ir su ja jau elgiasi ne kaip su samdine, o kaip su dukra, nes ji patinka ir jų sūnui. Bet ją pastebi ir jos užsigeidžia Enskių kaimynas Jozupas Vilkaitis. Ir nors jis daug sukombinuoja progų su ja šnekėtis, jai dirbant darbus, ji jo bijo ir jo vengia, nes ji myli Jurį. Vieną naktį, kai jau vestuvės užsakytos, Juris išplaukia valtele žvejoti ir negrįžta visą naktį ir dieną. Vakare, audrai siaučiant, Marikė išeina jo ieškoti. Jo valtelės nematyti. Marikė jau beišplaukianti jo ieškoti, kai išgirsta balsą — Aš čia! Apsisuka, tai Jozupas... O Juris nebegrįšiąs. Ar Juris nuskendo ar Jozupas jį nudėjo, ką Marikė darys — reikės vėl patiems pasiskaityti. Pasakysiu tik tiek, kad mūsų akimis tie įvykiai atrodytų tragiški, bet jų išvados faktiniai netragiškos, nes jų vedamoji mintis ta, kad kad žmonės save ir kitus išperka meile. O tai yra abiejų šių apysakų galutinė išvada.

Šią knygą ypatingai rekomenduočiau vyresniems gimnazistams ir studentams, nes jos didžiausia vertybė yra literatūrinė — kaip vokiečių natūralizmo periodo novelės pavyzdys. Vokiečių literatūroje tai buvo stilius, kurio tikslas buvo gyvenimo detalių stebėjimas rašytojo akimis. Rašytojas gyvenimą pristatė tokį, kokį jis jį matė savo akimis. Šitokios novelės skaitytojas jautėsi maždaug lyg filmą matąs, nes rašytojas rašė daiktiškai, apie tai, ką jis matė, ką veikėjai sakė, ką veikėjai galėtų galvoti. Žmonės ir įvykiai galėjo įvykti tais laikais, tose sąlygose — čia stebuklams, fantazijoms vietos nebuvo. Kaip ir visos kryptys literatūroje ir mene, ši literatūros kryptis buvo įtakota tų laikų visoj Europoj atsiradusio politinio - socialinio "klimato". Tuo metu Europoj kylanti industrija (industrial revolution) jau pradėjo rodyti savo pėdsakus į miestus atvykusiuose fabrikų darbininkuose. Tai buvo naujos socialinės sąžinės atgimimo laikotarpis ir žinoma rašytojai, tokie kaip Dickens, Zola, Ibsen, Hauptmann, savo kūryboje tą socialinį rūpestį atšvietė ir skatino. Jie rašė apie darbininkus ir miesčionis, kurie anksčiau nebuvo skaitomi verti literatūrinio dėmesio. To laiko literatūroje pasirodė nauja krikščionybės sąvoka, pagrįsta žmogaus prigimties supratimu, humaniškumu ir tuo, kad žmonija save tegali išsipirkti per meilę. Šios mintys pajuntamos ir Sudermanno apysakose. Abejose apysakose ši meilės sąvoka išryškėja. "Kelionėje į Tilžę" Indrės meilė išperka Anso kaltę, "Samdinėje" meilė suveda Marikę su Jurium; ir abejose meilės stoka atneša tragediją. **Aušra Merkelytė**

"IR MAŽA KREGŽDUTĖ ČIA NEBIJO NEI KALNŲ AUKŠTŲJŲ ARO"

"Kas neneš tėvynės skausmo nei likimo,
Niekad amžių saulė sielai jo nešvies."

Šio straipsnio autorius patsai aktyviai dalyvavo Lietuvos Rezistencinėse kovose ir Birželio sukilime. Tuo laiku jis pirmininkavo Vytauto Didžiojo Universiteto Studentų Ateitininkų Sąjungai. Tęsdamas pasipriešinimą prieš okupantus 1943 m. buvo Gestapo suimtas ir kalintas koncentracijos stovykloj.

Šios eilutės iš naujosios B. Brazdžionio knygos "Poezijos pilnatis" labai tinka pristatymui Vl. Ramojaus parašytos knygos "Kritusieji už laisvę" II-tomas. Vertinti parašytą knygą, tai reiškia pasisakyti apie ją teigiamai arba neigiamai. Toks vertinimas neįmanomas šio pobūdžio knygai, kuri byloja apie mūsų kovojančios tautos dienas dar nesenoje praeityje prieš 20-tį metų. Noriu tave moksleivį ateitininką supažindinti su ta knyga, o tuo pačiu supažindinti ir su ta kova, kurią vedė Lietuvoje gyvenantieji pradedant nuo antrosios bolševikinės okupacijos. Ši kova labai sunki, kruvina ir negailestinga. Pasipriešinti Maskvos tikslui — sunaikinti mažą (palyginus su 200 milijonų Rusija) Lietuvą — nelengva. O to tikslo Maskva jau siekė pradėdama klastingą pirmąją okupaciją. Tačiau Maskvai nepavyko nugalėti Lietuvos dėka vieningos visų lietuvių valios ir pasiryžimo, kad geriau mirti, bet nevergauti. Šitą mūsų tautos vieningą valią liudija, ir kovą už Lietuvos laisvę patvirtina pačios Maskvos išleisti okupuotoje Lietuvoje dokumentai. Tais dokumentais naudodamasis Vl. Ramojus aprašo kovojančius už laisvę brolius, sudarydamas jau antrąjį tomą iš tų maskviškų nuotrupų.

Mielas ateitininke, ar žinai ką reiškia šie žodžiai: Enkavedistas, Istrebitelis, Rezistencija, NKVD, MGB, KZ-tai, GESTAPO, Naciai, Komunistai, Liaudies Gynėjai, Geležinė Uždanga?... Šių žodžių nebuvo Nepriklausomoje Lietuvoje, šitie žodžiai atsirado mūsų kalboje po to, kai Lietuva neteko laisvės. Tai yra okup. Lietuvos žodžiai, kurie ne tik nenyksta, bet nuolat yra papildomi tęsiami, nes Lietuvos okupacijai dar vis nesimato pabaigos. Mums reikia su okupuota Lietuva susigyventi, ją ir jos vargus pažinti. O dar labiau reikia pažinti okupantą, kuris vis naujomis, moderniškomis formomis ir visais būdais ilgina okupaciją ir savo tikslų — klastingai Lietuvą naikinti — neatsisako.

Norint labiau suprasti okupuotą tautą ir okupantą, reikia ir anuos žodžius giliai suprasti. Tuos žodžius nelengva paaiškinti tam, kuris praktiškai su tais žodžiais nebuvo susigyvenęs. Enkavedistas, Istrebitelis ir KZ žodžiai neturi jokios palyginamosios praktiškos apimties čia Amerikoje. Ir amerikiečiui tuos žodžius suprasti gali būti taip pat sunku, kaip tam Afrikos negrui išaiškinti žodį "televizija", jei jis televizijos nėra matęs.

Tačiau, jei junti, kad tavo gyslose teka lietuviškas kraujas, jei tu jautei kaip tavo širdį judino nerimas, kai išgirdai kaip nežmoniškai pasielgė Coast Guard su jūreiviu Simonu Kudrika, tai tavo sielai reikia ir daugiau, būtent, tu turi daugiau susipažinti su mūsų brolių vargais Lietuvoje ir su tuo nelemtingu

žodynu — enkavedistišku žodynu. Su tuo žodynu galėsi susipažinti geriau, jei pasiskaitysi daugiau knygelių apie gyvenimą už geležinės uždangos.

Šalia enkavedistiško žodyno aš paminiu ir keletą žodžių, kaip KZ-tai, Gestapo, Naciai... Tai yra žodžiai iš vokiečių-nacių žodyno. Lietuva dabar pergyvena trečiąją okupaciją po laisvės netekimo. Pirmoji okupacija Maskvos bolševikų - rusų 1940 - 1941 m., antroji okupacija vokiečių - nacių 1941 - 1944 m., trečioji okupacija vėl Maskvos bolševikų - rusų nuo 1944 m. ir dabar. Visos šios okupacijos visa savo esme yra vienodos ir savo tikslais tos pačios. Kai rusų NKVD pakeitė vokiškasis Gestapo, lietuvių kančios nesumažėjo. Perskaitykite prof. St. Ylos knygelę "Žmonės ir žvėrys" ir pajusite, kad ji yra taip pat griaudi, kaip ir Armonienės "Palikit ašaras Maskvoje". Ir "rudieji" — vokiečiai naciai, ir raudonieji — rusai bolševikai okupavę Lietuvą vykdė tą patį: naikino Lietuvą, teriojo kraštą. Užtai ir nenuostabu, kai dabar buvo atskleisti slapti dokumentai, parodė, kad jau prieš karą ir prieš pradėdami okupaciją komunistas Molotovas su naciu Ribbentropu pasidalino Lietuvos žemėmis. Tas duoda tikėti, kad ir rusus-komunistus ištiks toks pat likimas kaip ir nacius-vokiečius.

Ramojus savo knygai parenka pavadinimą "Kritusieji". Bet, daugelyje vietų knygelėje aptinkame ir vardą "partizanai". Tas vardas "partizanai" reikalauja paaiškinimo ir supratimo. Jo prasmė yra žymiai kitokia šiose Lietuvos laisvės kovose, negu normaliai vartojama prasmė vakariečių laikraščiuose ir literatūroje. Pvz. Vietname rusų apmokyti ir rusų apginkluoti šiaurės Vietnamo vyrai yra pasiunčiami į Pietų Vietnamą kariauti. Juos reikia vadinti partizanais. Ir vokiečiai ir amerikiečiai kariaudami išmesdavo priešo teritorijoje savo kareivius, kurie užfrontėje atlikdavo karinius uždavinius. Tai buvo partizanai. Tokių partizanų Lietuvoje nebuvo ir ne tuos "Kritusius" Ramojus aprašo savo knygoje. Lietuviai "partizanai", Ramojaus knygoje minimi, yra laisvės kovotojai, kurie iš niekur jokios pagalbos negavo ir iš niekur jokios pagalbos nesitikėjo. Ginklu ir maistu, ir kariniu apsimokymu turėjo pasirūpinti patys laisvės kovotojai. Tai buvo savamoksliai kariai, bet nemažai iš jų buvo buvę reguliarioje Lietuvos kariuomenėje. Pagalbos jie ieškojo. Žinome, kad 1949 metais Lietuvos laisvės kovotojų buvo atsiųsti ir į vakarus prasiveržė Daumantas su vyrais. Jie atvežė Šv. Tėvui Lietuvos tikinčiųjų laišką prašantį užtarimo. Jie kreipėsi ir į Ameriką, ir į Angliją, ir į Prancūziją pagalbos. Tačiau niekas jiems tos pagalbos nesuteikė, visi atsisakė Lietuvos laisvės kovotojams padėti. Daumantas grįžo į Lietuvą su liūdna žinia, kad pagalbos Lietuvai kovoti prieš rusus nėra.

Perskaičius Ramojaus knygą kiekvienam pirmas įspūdis yra sukrečiantis dėl kritusiųjų partizanų sunkioje beviltiškoje kovoje. Ir savaime kyla ir kils klausimas, kodėl tie vyrai Lietuvoje kovojo, jei jie žinojo ir matė, kad žus. Bet, tai būtų toks pat klausimas, kaip klausti, kodėl Simas bėgo iš rusų laivo į Amerikos laivą. Juk ar nematome ką amerikonai padarė! Simas vistiek laisvės neišvydo! Ar tu, ateitininke, dabar, Simo vietoje būdamas, siektum laisvės?

Mes žinome, kad šitokiuo klausimu ir ši-

tokiuo Simo pavyzdžiu dabar labai džiaugiasi Maskvos rusai-komunistai. Šitas faktas Maskvos kolonializmui labai patarnauja. Okupantas visada įtikinės pavergtuosius, kad siekti laisvės yra beprasmiška, okupantas naudosis tais pavyzdžiais, kurie jam yra naudingi. Ir klausime, "kokia prasmė kovoti Lietuvoje?", šiuo metu atsakymas, atremtas į realią tikrovę, visada bus palankus tik okupantui.

Būtų labai klaidinga galvoti, kad Lietuvos laisvės kovotojai, kurie taiklia Ramojaus plunksna labai tiksliai pavaizduoti, jausmų, o ne proto galia šią kovą vedė. Tai buvo vyrai nepaprastų gabumų, geležinės valios ir labai puikios orientacijos, pasišventę Lietuvai ir lietuviams. Kai Daumantas buvo užklaustas, kas yra priimamas į partizanų eiles jis paaiškino sekančiai: "Mažamečių į partizanus visai nepriimame. Kad galėtų būti partizanu miške, kiekvienas turėjo įrodyti, kad jo gyvybei gręsia pavojus. Daug norėjusių būti partizanu buvo grąžinta, nes neatitiko. Kovose yra žuvę apie 20,000 partizanų, o rusų žuvusių yra virš 200,000. Reiškia vienas lietuvis partizanas kovojo ir krito su 10 rusų. Lietuvoje išdavikų mažiau, nei bet kurioje kitoje tautoje." Daumantas yra pabrėžęs ir dar vieną, labai svarbų partizanų nusistatymą: "Partizanai lietuvių komunistų neliečia, nes ne lietuviai komunistai yra tiesioginiai priešai, o rusai!"

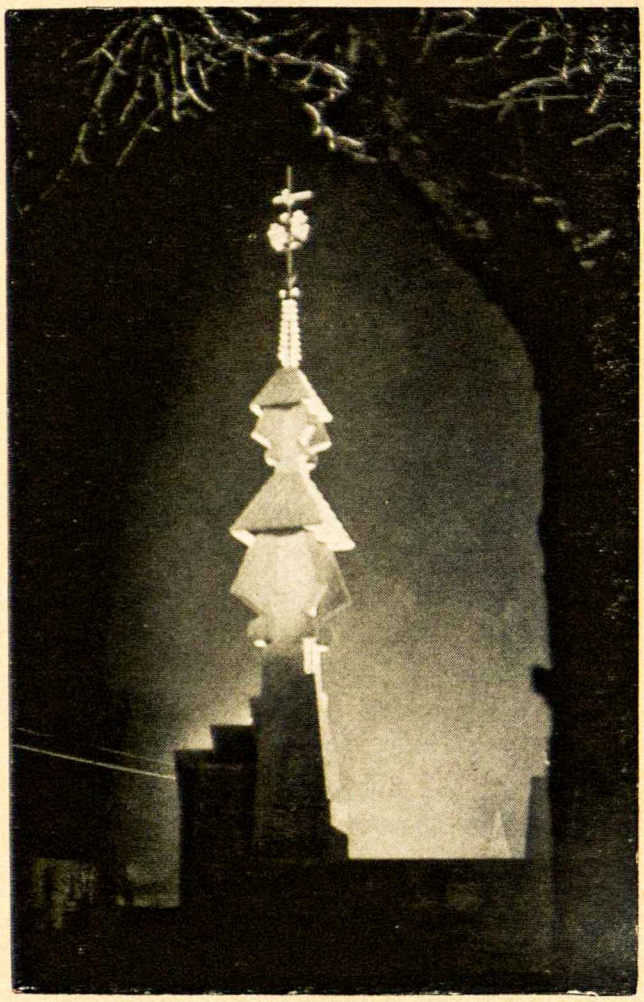

Skaitant knygą "Kritusieji" šias Daumanto mintis apie partizanus reikia atsiminti, norint patikrinti kiek tiesos duoda rusų-komunistų šaltiniai.

Pats Ramojus negaišina per daug laiko vertinimui šitų rusų-komunistų šaltinių, nors ir įdeda keliose vietose pastabas, kad tyčiom ar netyčiom patiekta medžiaga apie tą patį partizaną neatitinka ir nesutinka. Ramojaus tikslas buvo išviso bent ką nors sužinoti apie partizanus ir parodyti tiems, kurie Lietuvoje nebuvo. Ir čia kaip tik dar ir palieka skaitytojo įdomumui patikrinti ir pasvarstyti, kodėl okupantas vienaip arba kitaip apie partizanus rašo.

Štai, palyginkim su Daumanto duotu parti-

zanų žuvusiųjų skaičiumi, kuris duotas 20,-000. Pažvelgus į šitą skaičių, Ramojaus knygutė pasidaro labai labai maža, nes joje išminėta I-tomas — 166, II-tomas — 174, viso 344 — pavardės. O tai tik menka dalelė visų žuvusių. Vadinasi, kiek dar reikia pasidarbuoti, kad surinktume visų šitų milžinų kovotojų pavardes. Nors Ramojaus plunksna nuovargio nepažįsta, bet sveikintinas ir didžiai vertintinas būtų naujų jėgų į tą darbą įsijungimas.

Labiausiai pasigendama okupuotos Lietuvos rusų-komunistų šaltiniuose apie kovas su partizanais pačių rusų-komunistų. Bet mes randame jų šaltiniuose plačiai minimus "liaudies gynėjus", o tai yra "Istrebitelius", o taip pat ir NKVD jų talkininkė. "Liaudies gynėjai" yra Maskvos nukaltas terminas ir tą terminą Maskva vartoja visur. Pagal Maskvos pranešimus, Vengrijos sukilime "Liaudies gynėjai apgynė Vengriją", Čekoslovakijos neramumuose "Liaudies gynėjai apvaldė kapitalistų agentus". Visur kur Maskva siunčia savo rusų-komunistų kariuomenę ją vadina "liaudies gynėjais". Kodėl Maskva šitaip pristato savo militarinę jėgą? Tai yra propaganda užsieniui, kad užsienį apgautų. Užsienį nuo Maskvos imperijos skiria "geležinė uždanga". Geležinė uždanga juosia visą komunistinės Rusijos imperijos sieną. Kiekvienas ateitininkas turėtų nuvykti į vakarų Berlyną ir Geležinę Uždangą pamatyti. Kas už tos uždangos vyksta, nevalia žinoti nė vienam laisvuose vakaruose gyvenančiam žmogui... Kaip tie "liaudies gynėjai" tvarko okupuotas valstybes Vengriją, Lenkiją, Čekoslovakiją, Ukrainiją, Estiją, Latviją ir Lietuvą, mes sužinome tik iš tų, kurie rizikuodami savo gyvybe sugeba per tą "geležinę uždangą" pabėgti į laisvę, nors daug iš jų žūsta. Norint iš Lietuvos pabėgti būtina peržengti Istrebitelių ir NKVD saugomą Lietuvos-Lenkijos sieną, po to saugomą Lenkijos-Rytų Vokietijos sieną ir galiausiai stipriai saugomą "liaudies gynėjų Rytų-Vakarų Vokietijos sieną. Ar tu, ateitininke, išdrįstum rizikuoti? Bet Daumanto vyrai sugebėjo ir tas sienas nugalėti!

Pulk. Burlitskis, buvęs NKVD pulkininkas, pabėgęs į laisvuosius vakarus, užsimena, kad Maskva buvo ypatingai susirūpinusi Daumanto grįžimu į okupuotą Lietuvą ir atsiuntė specialias, net dvi divizijas jo sulikvidavimui. Prisimenant Daumanto duotu skaičiumi, kad iki 1950 m. okupuotoj Lietuvoj partizanai sunaikino virš 200,000 rusų-komunistų, galime patvirtinti, kad Maskvai labai brangiai kainuoja išlaikyti Lietuvą savo imperijoje. Tačiau Maskva, kaip ir visos diktatūros, nuostolių ir nelaimių niekada neskelbia ir neskelbs.

Šiandieną pati Maskva mato, kad ginkluotą rezistenciją Lietuvoje ne rusų raudonoji armija (nors daug jos žuvo) sustabdė, bet besikeičiančios sąlygos, o prie tų sąlygų pasikeitimo šis laisvės kovotojų pasipriešinimas labai daug prisidėjo. Tačiau ir su Stalino kritimu pakitėjusiose okupuotos Lietuvos sąlygose lietuvių tauta kenčia apsupta gausios rusų-komunistų kariuomenės, kontroliuojama, gausių rusų ateivių (beveik kiekvienoj įstaigoj jie užima aukštus postus). Ir dabar Lietuvoje siautėja baimė būti išvarytam iš savo pastogės, baimė jaunuoliui, kad negalės aukštesnio mokslo baigti, jei neįsijungs į komunistų partijos organizacijas, ir būti nuolat pažemintam, jei esi religingas ir lankai bažnyčią.

Besikeičiančių sąlygų priversti Maskva jau leidžia aplankyti ribotą laiką ir tam tikras Lietuvos vietas. Maskva atsiunčia čia jau ir lietuvių, o taip pat leidžia atvažiuoti kai kurioms giminėms. Kaip mes turime atsinešti į tuos iš Lietuvos atvykusius? Čia dar kartą verta prisiminti Daumanto posakį: "Ne lietuvis komunistas yra mūsų tiesioginis priešas, bet Maskva". Kiekvieną lietuvį iš Lietuvos tenka pasitikti su dideliu gailesčiu, ir pirmoje eilėje jokiu būdu nereikia jo provokuoti, ypač jei jis turi į Lietuvą grįžti.

Tuo aš tikiu, Tave, ateitininke, įvedęs į svarstymus, kurie tave tikrai paskatins perskaityti visas ne tik Ramojaus knygutes, kurios atveria kitokį pasaulį, negu Amerika: Lietuvą okupacijoje.

Pilypas

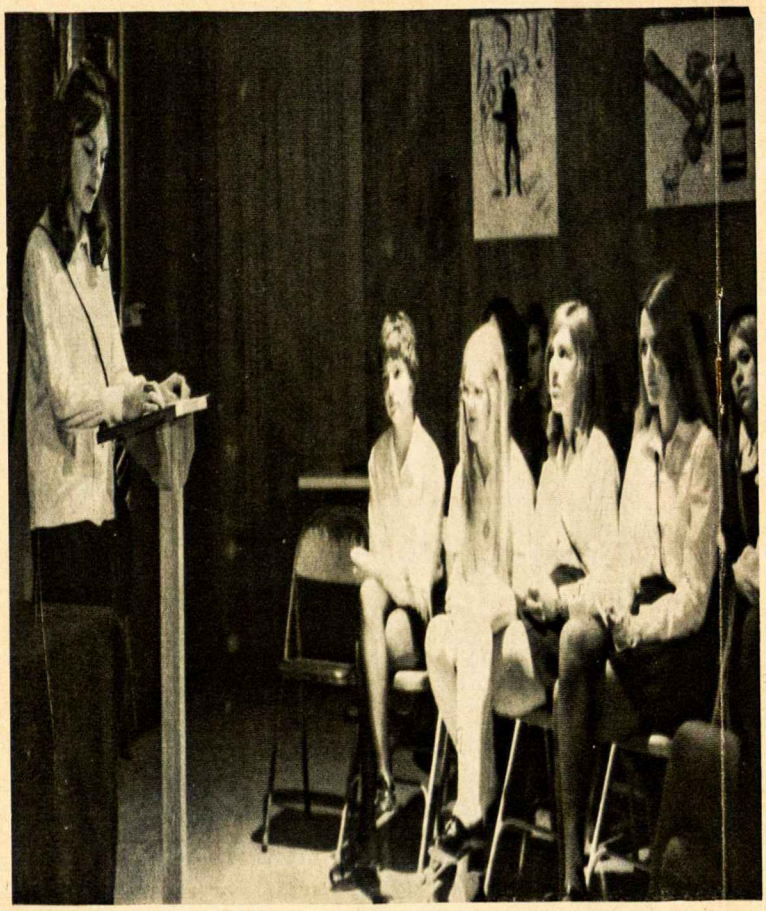

Danutė Staškevičiūtė skaito Rochesterio (N. Y.) Miško brolių kuopos pranešimą.

IDEALAS LAIKAS IR ŽODIS

Moksleivių žiemos kursai Dainavoje

Emilija Pakštaitė

TURIU IŠDRĮSTI RAŠYTI apie Dainavą ir joje vykstančius didelius darbus, nes septynios vasaros joje yra dalis mano išgyvenimų. Kiekvienas gamtovaizdis, kalnelis, ąžuolas Dainavoje individualiai kalba. Ąžuolas žavi savo jėga. Spyglys parodo savo sielą, kai pasakiški saulėlydžiai jame žaidžia. Gražus Spyglys pavirsta kažkuo tobulu.

Po ilgo žiemos darbo, vasarėjant, imu ilgėtis ne tik vaizdų, bet ir veidų. Ieškau žmonių, nes iš jų, kaip ir iš sudvasintų gamtovaizdžių sklinda šviežumas. Turint daugiau laiko, pamatai žmogaus, kad ir pilkame veide, gerą šypseną, mokančias klausyt akis.

Ir taip iš metų į metus važiuodavau Dainavon rast džiaugsmo, vėliau draugystės, idėjų. Šią žiemą pirmą kartą pamačiau Dainavą baltą, apšarmojusią. Atvažiavau ieškodama žiemos džiaugsmo ir studijų rimties.

Salėje kėdės, stalai, veidai. Kalbėtojai — mūsų instrumentai, kurie pažadins mūsų vidaus jėgas. Ir visi jie nenutolsta nuo temos: "Žodis".

Gauname į rankas storus, kun. dr. Stasio Ylos suprojektuotus užraštus ir pradedam nagrinėti žodžio svarbą. Kun. Yla iškelia, (pagal L. Wittgenstein), kad kalba duoda tris dalykus: leidžia pajusti egzistenciją, visumos ribas ir tai, kas neišvengiama, t. y., kas aukščiau pačios kalbos.

Žmogų parodo du dalykai: ką jis sako ir kaip jis sako. Iš tų kiti sprendžia žmogaus išmintį, išsilavinimą, gyvenimo pažinimą, socialumą bei draugiškumą, nuoširdumą. Ar jis kalba tiksliai, aiškiai, stipriai, šiltai, efektingai?

Tai tik keletas minčių iš mūsų mylimo kun. Ylos minties kraičio skrynios. Kiek kun. Yla paskiria mums laiko, kiek tylaus idealizmo ir nepailstančios energijos!

Pradėjau rašyt šiuos savo įspūdžius, bet nežinojau, iš kur pradėt. Savaitę rašiau, bet ne ant popieriaus. Vėliau ėmiau nagrinėt paskaitas, bet kol parašiau, vėl ėmiau braukyti. Tos prasėdėtos valandos nenuėjo niekais, nes ėmiau suprasti, kiek rūpesčio įdėjo kun. Yla ruošdamas mums kursų tekstą. Skaičiau "Drauge", kad kursai buvo gal kiek per teoretiški. Bet ar teorija nėra praktikos pagrindas, ar be jos galima išvystyt savo žodžio misiją? Kur-

LIETUVOS NACIONALINĖ MARTYNO MAŽVYDO BIBLIOTEKA

sai nebandė nei neleido atsakyti į visus klausimus. Kursų tikslas buvo ne atsakymus duot, bet parodyti kryptį ir kelią kaip toliau atsakymų ieškoti ir kokiose ribose. Mūsų diskusijos buvo praktika. Pajutom kursantų pabudimą, užsidegimą. Ugnis įžiebta —tikslas atsiektas, tik mes turim ją kurstyt, kad pajusti įžiebtos ugnelės karštį.

L. Dambriūno paskaita supažindino mus su indoeuropiečių kalbų šeima. Diskutavome lietuvių kalbos padėtį šiandien, jos svarbą mokslui. Ypatingai buvo įdomus buvo "Tėve mūsų" teksto lietuvių kalboje palyginimas su latvių ir prūsų kalbos tekstais.

Dr. Vytautas Vygantas pradėjo paskaitą, iškeldamas lapą popieriaus, kuriame buvo atvaizduotas obuolys. Jam paklausus vieno kursanto kas tai yra, kursantas be abejonės atsakė "obuolys". Paskaitininkas suglamžė popierį, numetė kursantui ir pasiūlė suvalgyti. Tas mus suįdomino. A-

Emilija Pakštaitė ir Ina Stravinskytė sustojo pasišnekėti ant užšąlusio Spyglio. Apačioj, Onilė Vaitkutė rodo savo nuomonę apie kursus. Dešinėj, Kęstutis Šeštokas patiekia kunigui Ylai klausimą.

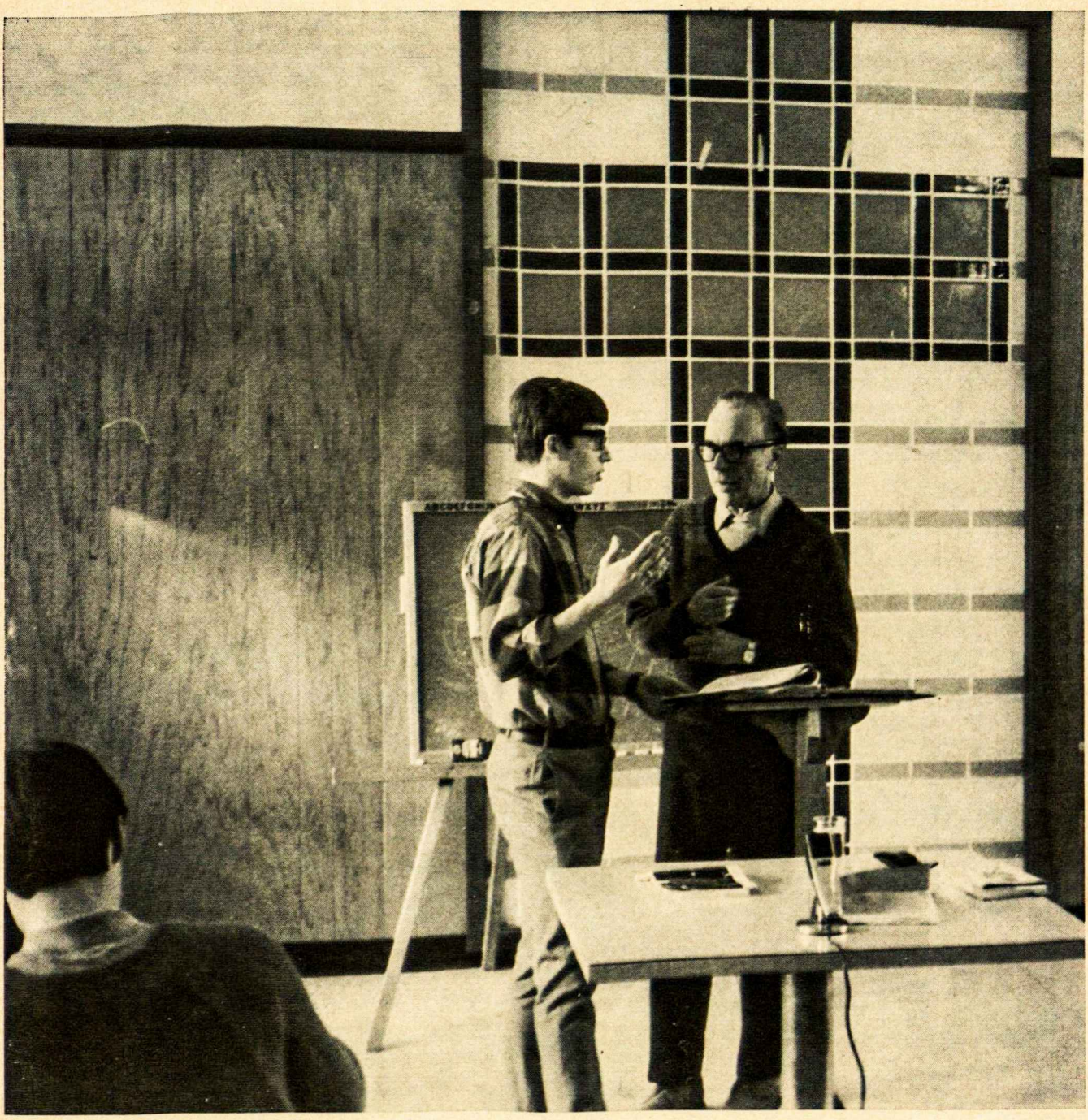

tydžiai įsigilinome į perduotą temą — pokalbį. Žmogus komunikuoja žodžiu, gyvulys — garsu. Komunikuojame monologu. pavojus kyla, kai kalbėtojas nežino, ar klausytojai jį supranta ar ne. Čia iškyla dialogo vertė. Žmogui yra reikalingas minčių pasidalinimas. Kalbėjome ir apie samonę bei pasamonę, kuri mus nuolatos veikia. Kalbėdami apie pokalbius, negalime praleisti grupinių diskusijų. Jos yra prasmingiausios, kai diskutuojantieji nagrinėja nežinomą temą, mėgindami išspręsti koką problemą.

Kursų vadovybė žengė revoliucinį žingsnį, kviesdama moterį paskaitininkę, p. Gražulienę, kalbėti apie skaitybą bei rašybą. Ji mums pabrėžė, kad turime skaityti ne geras, bet geriausias knygas. Gyvenimo išminties mokomės ne tik iš knygų, bet ir iš žmonių. Kiekvienas žmogus yra

romanas.

Žmogaus braižas, rašysena, sakoma susieta su jo asmenybe. Tai mums įdomiai išaiškino kursų kapelionas kun. Staškevičius.

Buvęs MAS Centro Valdybos pirmininkas Algis Puteris įdomiai išdėstė žodžio sofistiką.

Paskutinę dieną, suvedant savaitės žinias, ir mūsų vadovams teko pasireikšti, skelbiant žodžio misiją. Tarp įvairių temų buvo kalbėta apie žodio veikimą, apie kovotojų žodį bei ateitininką — laiko šauklį.

Jausčiaus nusikaltusi nepaminėjus mūsų mielos, darbščios vadovybės su neklystančiu MAS pirmininku Eugenijum Girdausku priešakyje. Jų ateitininkiška dvasai, dinamika bei pasišventimas buvo mums visiems gyvas pavyzdys.

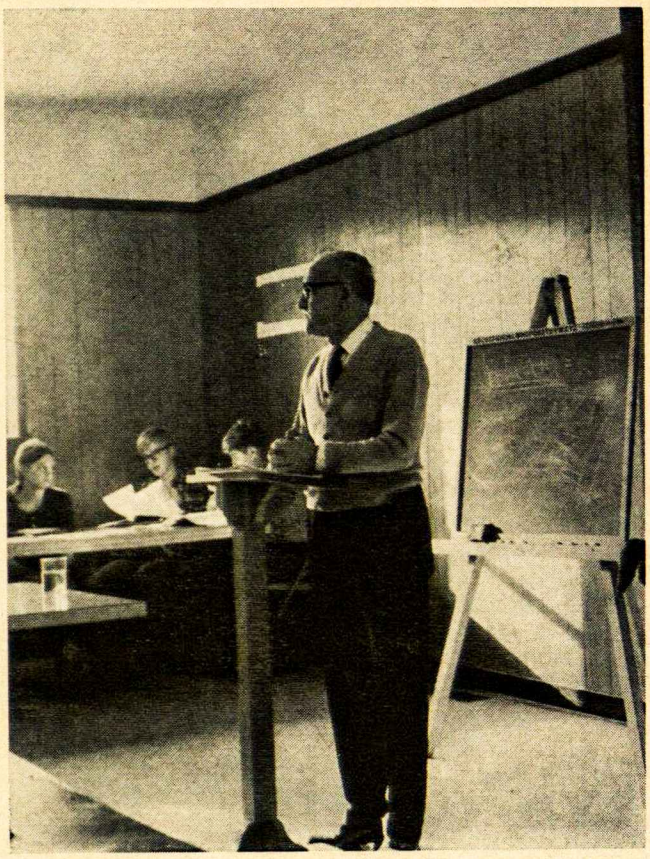

Viršuj, prof. Dambriūnas skaito paskaitą apie indoeuropiečių kalbų šeimą. Apačioj, kursantai renka kursų leidinio puslapius.

Taip žaibu praūžė savaitė. Naujų Metų sutikimas dar kartą subūrė visus paskutiniam susitikimui ir atsisveikinimui. Juokas, kalbos, dainos pasiliko Dainavoj, o žodis davė ilgesį. Koks bangavimas — virpesys susitelks mumyse, tokia bus ir harmonija. Pajutau aiškiai ir sąmoningai norą ne tik pasiimti bet ir duoti. Gal ir rašiau ne dėl to, kad kas nors paprašė, bet todėl, kad noriu išsakyti save kitiems. Mano žodžių bagažas kuklus. Gal dabar duodu sau egzaminus klausdama: ar turiu charakterį, ar turiu drąsos sukelti savyje revoliuciją, ar visos stygos skamba aiškiai, kad gautųsi harmonija, ar alkstu dvasinio žodžio, ar galiu ką nors duoti?

Su Dainava susigyvenau ir laikau ją sava. Metai, tikiu, padarys, o gal jau ir padarė, kad ateitininkai ir jų idėjos pasidarė artimos ir savos. Susirinkusi šimtinė naudojosi laiku ir žodžiu. Laikas trumpas ir trapus, bet koks jis reikšmingas Dievo valią pajutus! Viskas keičiasi, keitimasis turėtų mus įspėti, kad "atėjus nakčiai, niekas nebegalės nieko daryti" (Jon. 9:4).

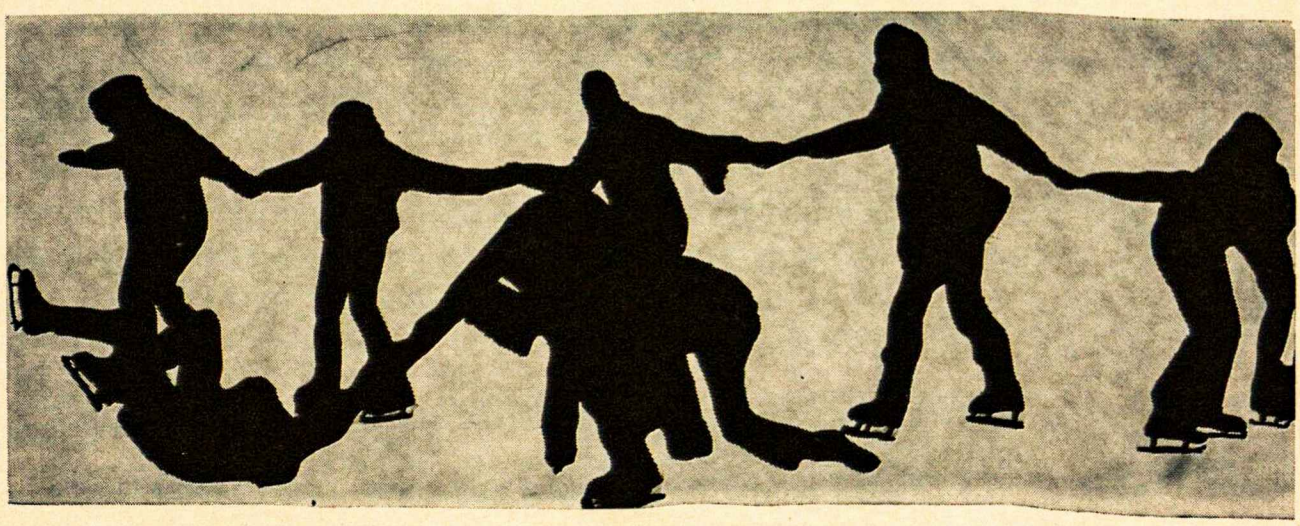

KODĖL AŠ IŠSTOJAU IŠ ATEITININKŲ

Užrašai iš Dr. V. Vyganto pokalbio Prieškongresinėje Stovykloje

- daugumoj atrodo, kad vyksta nubyrėjimas, bet ne sąmoningas pasitraukimas iš ateitininkų

KAIP IŠEINI IŠ ATEITININKŲ?

- yra arba aktyvus arba pasyvus būdas išėjimo
- aktyviajam — žmogus padaro sprendimą
- pasyviajam — vyksta nubyrėjimas dažniausiai dėl tinginiavimo
- yra dar vienas tipas: žmogus kuris sako išstoja, bet su organizacija visvien būna. Jis galvoja, kad savo pasitraukimu jis baudžia at-kiją — "Aš jus palieku, bet jūs manęs nepalikit."
- dar viena grupė sako, kad jie tiek daug davė ateitininkijai ir dabar nori mokesčio
- mums reiktų sąjūdį padaryti tokiu įdomiu, kad nereiktų išstojimo klausimo nė kelti.
- dažnai pranašaujame disciplinos klausimą ir taip pat norėdami padaryti elitą, išjungiame gerus žmones.

KADA NUBYRA MŪSŲ ŽMONĖS?

- dažniausiai per perėjimo laikotarpį — kai moksleiviai pereina į studentus ir studentai į sendraugius. Tai įvyksta daugiausiai dėl to, kad nėra duodama užtektinai informacijos vienos sąjungos apie kitą ir artimi ryšiai nėra palaikomi.

KODĖL ŽMONĖS IŠEINA?

- gyvename pagal vertybių gradaciją. Ji keičiasi su laiku ir amžiumi.
- turime laikinus momento siekimus; laikinus, bet intensyvius siekimus, ir galutinius siekimus. Šie turi derintis su organizacija.

- siekimai gali sutapti su organizacijos, bet akcentai nesutampa.
- tai atsitinka dažniausiai su sendraugiais — at-kija nėra pajėgi patenkinti jų profesinių polinkių. Svetimtautį vedęs žmogus yra automatiškai nubaudžiamas ir dingsta iš organizacijos. Neleidžia žmogui pačiam apsispręsti.
- žmogų reikia toleruoti, o ne jo nuodėmę vis kelti.
- yra du tipai kurie išeina — tie, kurie išeina ieškodami ko geresnio, ir tie, kuriems nusibodo struktūra.
- žmonės pavargsta nuo struktūrinio elemento, nusibosta klausytis kas darytina. Tai vadinamas ideologinis pavargimas.
- organizacija pasidaro normatyvi — kas leistina, kas draudžiama
- mes sukuriame gerojo sūnaus prototipą, mes nedrįstame sūnaus palaidūno problematika gyventi.
- akcentuojame ne bažnyčią motiną, bet mokytoją
- savęs laisvinimo sąvoka pradeda rūpėti, tik derinime pasidarai laisvas iš tų kito uždėtų pančių, laisvė kyla iš savęs
- laisvė yra darymas ko nors, nes tu į tai tiki, o ne todėl, kad kas kitas tau sako tai daryti.
- status quo priimti reikia save treniruoti priimti situaciją, kurioje randamės. Ateitininkai to negali daryti, nes jie turi situacijai viršyti. Kritika, jei ne konstruktyvi, išlaiko status quo.
- at-kuose mes nesugebame pavyzdžių paruošti
- mes esame ne tik organizacija, bet ir sąjūdis:

o r g a n i z a c i ja — yra tiktai priemonė — kaip autombilis
— negali būti suabsoliutinta

SĄJŪDIS:

- yra daug gilesnis
- pas mus sąjūdžio prasmė yra dingusi
- sąjūdis yra kaip namas — jis irgi yra priemonė, bet be jo negali gyventi.
- individai yra svarbūs sąjūdžio kūrime, jiems per sąjūdį duodamos galimybės kurt, augt ir klestėti.

SU MYKOLU KRUPAVIČIUM ATSISVEIKINANT

Prelatas Mykolas Krupavičius, prieš atsiskirdamas iš mūsų tarpo, yra sutvarkęs ne tik savo palikimo reikalus, bet yra padaręs kaikurių platesnės reikšmės pareiškimų, kurie yra verti tos visuomenės dėmesio, kuriai jis visą gyvenimą dirbo.

Mykolas Krupavičius gimė 1885 m. Balbierišky, Marijampolės apskrity. Studijavęs Veiverių moktyojų seminarijoje ir kurį laiką mokytojavęs pradžios mokykloje, apsisprendė pasirinkti kunigo pašaukimą. Studijavo Seinų kunigų seminarijoje ir Petrapilio dvasinėje akademijoje. Kunigu įšišventė 1914 m. Tuoj po to įsijungė į visuomeninę išeivijos veiklą Rusijoje ir į Lietuvos atstatymo organizavimą. Voronežo komunistų teismo pasmerktas mirti, pradėjo slapstytis ir grįžo Lietuvon. Vilniuje įsijungė į Lietuvos Tarybos veiklą. Susiorganizavus Nepriklausomai Lietuvai ėjo įvairias pareigas valdžioje. Jis buvo visų demokratinių seimų atstovas. Jis — Krikščionių demokratų partijos organizatorius ir jos ilgametis primininkas. Nuo 1923 iki 26 metų Žemės ūkio ministeris.

Jo pagrindinis darbas tuo metu buvo žemės reformos įstatymo pravedimas, įtikinus katalikškus sluoksnius, kad žemės nusavinimas ir išdalinimas ją dirbantiems yra gilioje sandermėje su krikščionišku dorovės mokslu, ir pats reformos pravedimas apsaugojant šį darbą nuo galimų piktnaudojimų.

Pasitraukęs iš valdžios išvyko studijuoti socialinių mokslų į Lilio universitetą Prancūzijoje. Grįžęs įsijungė į pastoracinį darbą. Buvo vikaru Garliavoje. Nuo 1931 iki 33 metų sociologijos ir bažnytinės iškalbos profesorius Vilkaviškio kunigų seminarijoje. Jau anksčiau pasireiškęs dideliu modernios krikščioniškos sociologijos žinovu savo knygomis, supažindino su ja naująją kunigų kartą. Krupavičius neturi sau lygaus lietuviškoje visuomenėje Leono XIII mokslo pažinimu, kuris jam vadovavo ir praktiškame politiniame ir socialiniame veikime.

Nuo 1933 iki 35 m. — Veiverių klebonas; nuo 1935 iki 1942 m. — Kalvarijos klebonas. Čia jis sutinka pirmąją Bolševikų okupaciją, ir norėdamas palengvinti jos grėsmes, įteikia jiems memorandumą. Patyręs, kad bus suimtas — slapstosi. Taip sulaukia Vokiškosios okupacijos. Gindamas žmoniškumą, ne tik Lietuvių tautos teises, įteikia Vokiečių okupacinei valdžiai tris memorandumus. Juose pasisako prieš žydų persekiojimą, prieš lenkų persekiojimą ir prieš Lietuvos kolonizavimą vokiečiais. Geštapo suimtas ir perėjęs Rytprūsių kalėjimus internuojamas Regensburge.

Sulaukęs karo pabaigos jungiasi į Lietuvos išlaisvinimo pastangas Vyriausiame Lietuvos Išlaisvinimo Komitete. Jam pirmininkauja 10 metų. Jis yra Lietuvių Chartos pasaulio lietuviams pagrindinis autorius ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenės pagrindų žiedėjas.

Apsigyvenęs JA Valstybėse reiškiasi kaip nenuilstantis lietuviškumo šauklys, kovotojas už lietuvių teises įvairiose srityse; ypatingas Lietuvių kalbos teisių gynėjas ir skatintojas auklėti jaunąją kartą lietuviškoje dvasioje. Jis yra lietuviškos knygos ne tik rašytojas, parašęs visą eilę visuomeninių, politinių ir religinių raštų, kurių dar yra visa eilė neišleistų, bet ir energingas skatintojas palaikyti savo raštiją, ką yra paliudijęs ir savo testamentu.

PREL. MYKOLO KRUPAVIČIAUS PALIKIMO REIKALU

Neseniai buvo paskelbtas a. a. prelato Mykolo Krupavičiaus politinis testamentas: aplenkiant praktiškąją testamento dalį apie velionies palikimo tvarkymą. Savo paskutinę valią įvykdyti prelatas testamentu yra pavedęs trims patikėtiniams. Pagrindinis testamente įrašytas patikėtiniams pavedimas ir įpareigojimas yra šis:

> "Visi mano pinigai paliekami mano paliktiems raštams išleisti, laidotuvėms, kryžiui pastatyti prie kapo".

Toliau seka patvarkymas apie prelato biblioteką, archyvą bei kitus asmeninius daiktus.

Jau yra gautas Illinois valstybės prokuroro sutikimas tiems pinigams pervesti, nes valstybei iš prelato palikimo nepriklauso jokių paveldėjimo mokesčių. Perimtus palikimo pinigus numatoma padėti vienoj Chicagos lietuviškų taupymo bendrovių, atidarant patikėtinių sąskaitą (trust account), kurios vieta ir sąskaitos numeris bus vėliau paskelbtas visuomenės žiniai.

Apmokėjus prelato laidotuvių išlaidas, patikėtinių sąskaitoj pasiliko tik nedidelė pinigų suma, kurios toli gražu neužtektų, be lietuvių visuomenės paramos, įvykdyti prelato pavedimą: išleisti paliktus raštus ir pastatyti prie kapo kryžių.

Tvarkant prelato archyvą surasta rankraščių, kurie yra beveik paruošti spaudai. Čia yra beveik 400 puslapių prelato autobiografija, apimanti jo gyvenimą nuo vaikystės iki 1918 metų. Šalia to yra keletas dienoraščio tarpsnių, kurie irgi beveik paruošti spaudai. Jie yra iš 1949, 1954 ir 1956 metų. Šalia to yra paties prelato paruoštas spaudai veikalas: Mąstymai kunigams. Taip pat yra paruošta spaudai dviejų dalių Mažasis liturginis katekizmas. (Kiek jis tinka pasikeitusiom sąlygom, dar reikėtų peržiūrėti.) Pats prelatas yra surinkęs ir sutvarkęs tris dalis savo straipsnių, pavadintų: Krikščioniškoji sociologija.

Šalia šių, beveik paruoštų darbų, prelato palikime yra apsčiai medžiagos bent trims studijoms apie jo veiklą: 1. 1919 - 26 metų veikla Lietuvos atstatyme. 2. Jo veikla nuo 1926 iki okupacijų ir 3. Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto veikla, velioniui esant jo pirmininku. Ši medžiaga galėtų būti tinkamai sunaudota tik pavedus kompetetingiems istorikams paruošti prelato veiklos studijas.

Įvairių istorinės reikšmės turinčių laiškų leidimas galėtų būti tolimesnis šios veiklos uždavinys.

Patikėtiniai mano, kad prelato piniginis palikimas sudaro tik branduolį prel. Mykolo Krupavičiaus Fondo, kuris turėtų būti papildytas visuomenės aukomis. Norima netrukus kreiptis į visuomenę, prašant sudaryti platų komitetą suorganizuoti lėšų prelatui paminklui pastatyti ir raštų leidimui įvykdyti.

Prelato paliktų rankraščių išleidimas testamente įrašytas, kaip pats pirmasis pavedimas, todėl patikėtiniai stengsis jų leidimą su turimais pinigais nedelsiant pradėti.

Jau baigiamas ruošti smulkus Prelato palikimo inventorius.

Prel. Mykolo Krupavičiaus
Testamento patikėtiniai:

Antanas Repšys
Kun. Vytautas Bagdanavičius, MIC
Dr. Kazys Šidlauskas

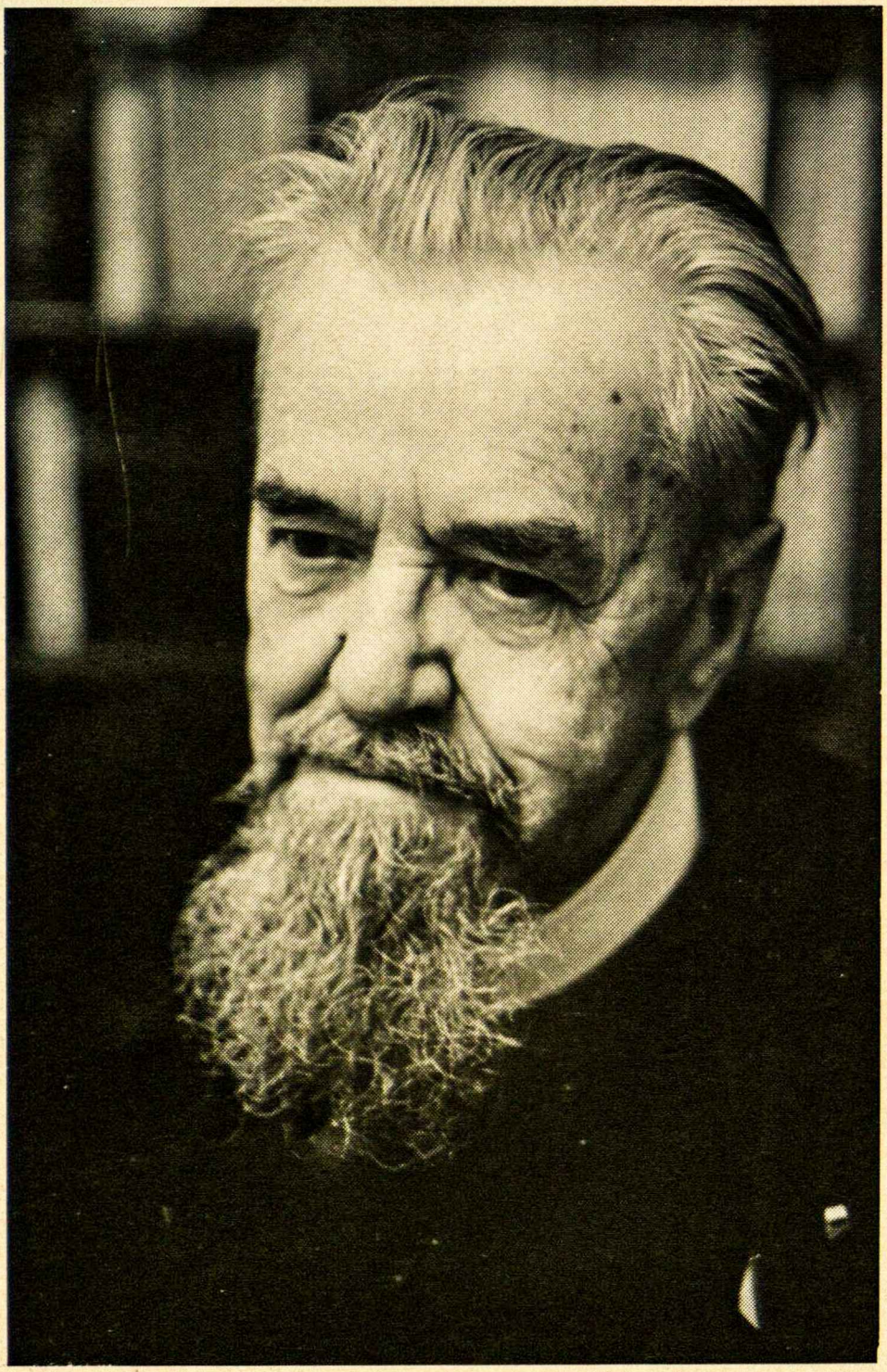

MYKOLO KRUPAVIČIAUS TESTAMENTAS

Prie karsto turi būti tik kryžius ir lietuviškoji trispalvė vėliava. Nei pamoksle, nei kalbose mano asmens neliesti. Pamokslininkas ir kalbėtojai teprimena lietuviškajai išeivijai tuos idealus, kuriems aš visą gyvenimą tarnavau ir skelbiau kiekviena proga: laisva nepriklausoma Lietuva, nenuilstama ir nenutraukiama kova dėl jos išlaisvinimo; rėmimas tų institucijų darbu ir finansais, kurios vadovauja tam išlaisvinimui — VLIKą ir ALTą; išlaikyti išeivijoje lietuvių kultūrą ir lietuvių kalbos meilę; išauklėti lietuviškąjį jaunimą taip, kad sugebėtų ir norėtų tęsti kovą dėl Lietuvos laisvės ir lietuvybės išlaikymo lietuviškoje išeivijoje. To nori ir reikalauja ne tik tėvynė, bet ir Dievas. Katalikuose palaikyti gyvą tikėjimą, nes jis yra stiprus akstinas palaikyti gyvam ptrijotizmui.

. . . Ant pastatyto prie kapo kryžiaus turėtų būti toks . . . sakinys: Lietuvi, tebūnie Tau pirmaisiais tėvas ir motina, bet virš jų tebūnie Tau Tavo tėvynė Lietuva. Šie žodžiai yra šv. Augustino. Mano prijungti prie jų tik žodžiai: "Lietuvi ir Lietuva". Mano akis ir krūtinę užpilti Lietuvos žemele.

Kiekvienose šv. Mišiose prašiau Dievą tėvynės laisvės ir pasilikt lietuviams tvirtais, ištvermingais ir kovingais patrijotais, o katalikams — katalikais. To maldausiu Dievą ir toj vietoj, kurią man paskirs Dangiškasis Teisėjas. Ypatingai karštai maldausiu Dievą, kad jis padėtų išaugti jaunimui sąmoningais ir kovingais lietuviais patrijotais.

Mano akis ir krūtinę prašau užpilti lietuviškąja žemele, kurią esu gavęs iš savo tėvynės Lietuvos.

Visų lietuvių prašau maldos už mano sielą. Jei kas mano laidotuvių proga skirtų kokią auką, prašau skirti Lietuvių Fondui ar LB Kultūros Fondui pirmiau minėtoms lietuviškais klausimais mokslinėms knygoms leisti.

1968. X 1.

92

Jaunystė lydi mus!

AUTOBUSE

Vėlų vakarą gatve važiuoja autobusas. Jo viduryje viename suole snaudžia negras.

Autobusas sustoja. Įlipa stora moteris. Jos sunkus kailinis apsiaustas ją daro dar storesnę. Rankose ji laiko maišą.

Eidama pro negrą moteris demonstratyviai nusuka į šalį veidą. Bet negrui tai nesvarbu — jis saldžiai miega. Moteris mėgina atsisėsti. Nesiseka jai. Besispraudžiant į suolą, iškrenta iš rankų maišas. Vėl stojasi ir stenėdama lenkiasi jį pakelti, bet tuo momentu autobusas staigiai sustoja. Moteris netenka lygsvaros ir parvirsta. Šoferis, be jausmo išraiškos veide, pasižiūri į veidrodį. Autobusas vėl pradeda važiuoti.

Laikydamasi už suolo moteris atsikelia ir priekaištingai pasižiūri į negrą, kaip į savo nelaimės priežastį. Jos lūpos prataria žodį "nigger". Negras per miega palinguoja galvą, tarytum sutikdamas su viskuo.

Įlipa į autobusą dvi plepančios moterėlės. Pamačiusios miegantį, jos nutyla. Tyliai, su baime, praslenka pro šalį ir atsisėda pačiame autobuso gale. Jos šnibždasi tarp savęs, rodo pirštu į negrą ir purto galvas.

Stora moteris nejudėdama sėdi, žiūrėdama į priekį. Kartas nuo karto ji su neapykanta pasižiūri į negrą.

Garsiai juokdamiesi, įšoka į autobusą trys cigaretes rūką vaikėzai. Pamatę "no smoking, spitting" draudimą visi trys kartu nusispjauna į aslą. "Hey, you!" sušunka negrui. Bet negras miega. Vienas iš jų pasako "dumb nigger" ir visi trys kartu kaip arkliai sukikena. Visi trys jaunuoliai susigrūda į vieną suolą ir susideda kojas ant priekinio atkalčio. Garsiai kalbasi apie savo žygdarbius, laisvai vartodami keturių raidžių žodį.

Dviejų moterėlių pasikalbėjimas nukrypsta į jaunuolius. Susikišusios galvas abi iš karto nesustodamos šneka kaip prisukti automatai.

Stora moteris skaito maldaknygę.

Trakš! —negro langas pagletonuoja nuo mesto kiaušinio. Jis sukteli, pasižiūri į stiklą, bet ir vėl tuojau nuleidžia galvą ir užsimerkia.

— Blogai, kad langas buvo uždarytas, — pasako vienas iš jaunuolių.

Visi trys su pašaipa žiūri į miegantįjį.

Stora moteris piktai šypsosi.

Autobuso gale girdėti dažnas "My God!"

Šoferis važiuoja tylus.

Aloyzas Pakalniškis

korespondencijos

TREČIASIS SUSIRINKIMAS

Detroit, Michigan

Trečiasis Detroito vyresniųjų moksleivių ateitininkų susirinkimas įvyko pp. Dunčių namuose.

Visi nariai arvyko padiskutuoti ir užbaigti fuksų (naujai perkeltų narių) reikalus. Susirinkimą pradėjom visi bendrai, vėliau pasidalinom į mažus diskusijų būrelius. Nagrinėjom įvairius klausimus, pav., moterų "išlaisvinimą", kas yra tikra meilė ir kt. Geram pusvalandžiui praėjus visi rinkomės į ratą ir tų būrelių sekretoriai perskaitė išvadas padarytas tais klausimais.

Atskirų būrelių protokolai bus išspausdinti laikraštėly.

Po to sekė eianmieji reikalai. Mūsų kuopai šiemet padidėjus, mums MAS Centro Valdyba leido atsiųst į žiemos kursus Dainavoje aštuonis narius. Pernai siuntėm tik penkis atstovus. Nutarta tiem aštuoniem nariam pranešti kursų žinias telefonu. Kalbėta apie laikraštėlio išleidimą šiais metais apie Velykas.

Linksmajai daliai fuksai turėjo atlikti įvairius uždavinius, kuriuos jiems paskyrė viešpačiai. Buvo deklamacijų, dainavimo, "push-ups" ir akordeonu grojimas fuksės, kuri net nežinojo kaip jį laikyti.

Susibūrę dainavom dainas prisi mintas iš vasaros stovyklų Daina voje.

Susirinkimas baigėsi ir visi nariai vaišinosi ir dalinosi įspūdžiais būreliuose. Įdomi ultravioletinė šviesa supo kambarį.

Susirinkimas puikiai pasisekė ir nenoromis skirstėmės į namus. Dėkingi esam pp. Dunčiams už patalpą ir vaišes.

Karolė Veselkaitė

MOKSLEIVIŲ STUDIJŲ DIENOS

Worcester, Mass.

Per Worcesterio moksleivių studijų dieną MAS vicepirmininkas leidosi nufotografuojamas su (iš k. į d.) globėja p. Vaitkiene, pirmininke Onile Vaitkute, paskaitininke Egle Pauliukonyte ir iš Brocktono atvykusia p. Eiviene.

Pereitų metų spalio 10 - 11 d. MAS Stasio Šalkauskio kuopa suruošė studijų dienas.

Suvažiavimas prasidėjo šeštadienį 1 val. p. p. Maironio Parke. Atvyko gražus būrys jaunimo iš New Yorko, Brocktono, Philadelphijos, Bostono ir Putnamo. 2 val. įvyko studijų dienų atidarymas. Kuopos pirmininkė O. Vaitkutė pasveikino susirinkusį jaunimą. Po to buvo įneštos vėliavos, sugiedotas ateitininkų himnas, ir Dvasios vadas kun. J. Steponaitis sukalbėjo maldą.

Gautus sveikinimus iš Ateitininkų Federacijos vado J. Pikūno ir p. J. Rygelio perskaitė kuopos sekretorė A. Dabrilaitė. Paskaitą: "Ateitininkų šūkis — Visa atnaujinti Kristuje" skaitė Eglė Pauliukonytė. Po paskaitos vyko diskusijos, į kurias įsijungė visas jaunimas.

Referatą apie poeto Mačernio kūrybą buvo parašiusi p. O.

Vaitkienė, kurį perskaitė O. Vaitkutė. Ir vėl diskutavome.

Vakare atvyko MAS centro valdybos narys Almis Kuolas. Po vakarienės sekė šokiai.

Sekmadienį 10 val. Šv. Kazimiero bažnyčioje su vėliavomis dalyvavome šv. Mišiose. Po mišių, parapijos salėje turėjome suvažiavimo užbaigimą. Kalbėjo MAS centro valdybos narys A. Kuolas. Taip pat trumpus pranešimus davė kuopų pirmininkaikės apie savo veiklą. Padėkojome šeimininkėms, kurios dvi dienas mus visus vaišino. Pabaigoje sugiedojome Ateitininkų himną.

Po to sekė pusryčiai. Visi išsiskirstėme tikėdamiesi neužilgo susitikti Putname Moksleivių Ateitininkų kursuose.

Worcesterio MAS Stasio Šalkauskio kuopos nariai esame dėkingi globėjoms p. O. Vaitkienei ir S. Pauliukonytei, kurios įdėjo daug darbo prie studijų dienų pasisekimo.

Asta Dabrilaitė

KALĖDU NUOTYKIS

Detroit, Michigan

Gruodžio 19 d., 1970 metais Livonijoj, pp. Skiočių bute įvyko Detroito vyresniųjų moksleivių ateitininkų susirinkimas. Visi pradėjo rinktis anksti, bet kai buvo laikas susirinkimą pradėti pasirodė, kad dalis mūsų narių neatvyko. Čia kaltinam Kalėdų paštą, kad laiku nenunešė atvirlaiškių su susirinkimo žiniomis.

Kęstutis Keblys įdomiai kalbėjo tema "Dievas yra miręs". Skirtingai pravestas pokalbis visus sudomino ir sukėlė įdomias diskusijas. Gerą valandėlę nagrinėjom tą temą, priežastis kurios tai sukėlė ir tos frazės įtaka šių dienų gyvenime.

Tuo tarpu, kai paslaptingai dingo vienas iš mūsų globėjų, atsirado barzdotas Kalėdų senelis, raudonu apsiaustu apsirengęs, gražiais baltais plaukais ir, žinoma, su dideliu maišu dovanų. Pastatėm kėdę seneliui vidury kambario. Atsisėdęs, jis šaukė pas save berniukus ir mergaites, kurie buvo geri 1970 metais. Jis apdovanojo visus iš savo nuostabaus maišo, tik mūsų primininkas turėjo antrą kartą eiti pas senelį ir prižadėti būti geru 1971 metais.

Visi džiaugėsi dovanomis ir smagiai palinkėjo laimingos kelionės seneliui į tolimą Šiaurės Stulpą. Seneliui teko panaudoti laiptus, nes kamino kambary nebuvo. Tai būtų buvę mums įdomu pamatyti senelį iškeliaujant per kaminą!

Skaniai pasivaišinę ir linksmai klegėdami palikom vaišingus pp. Skiočių namus.

Karolė Veselkaitė

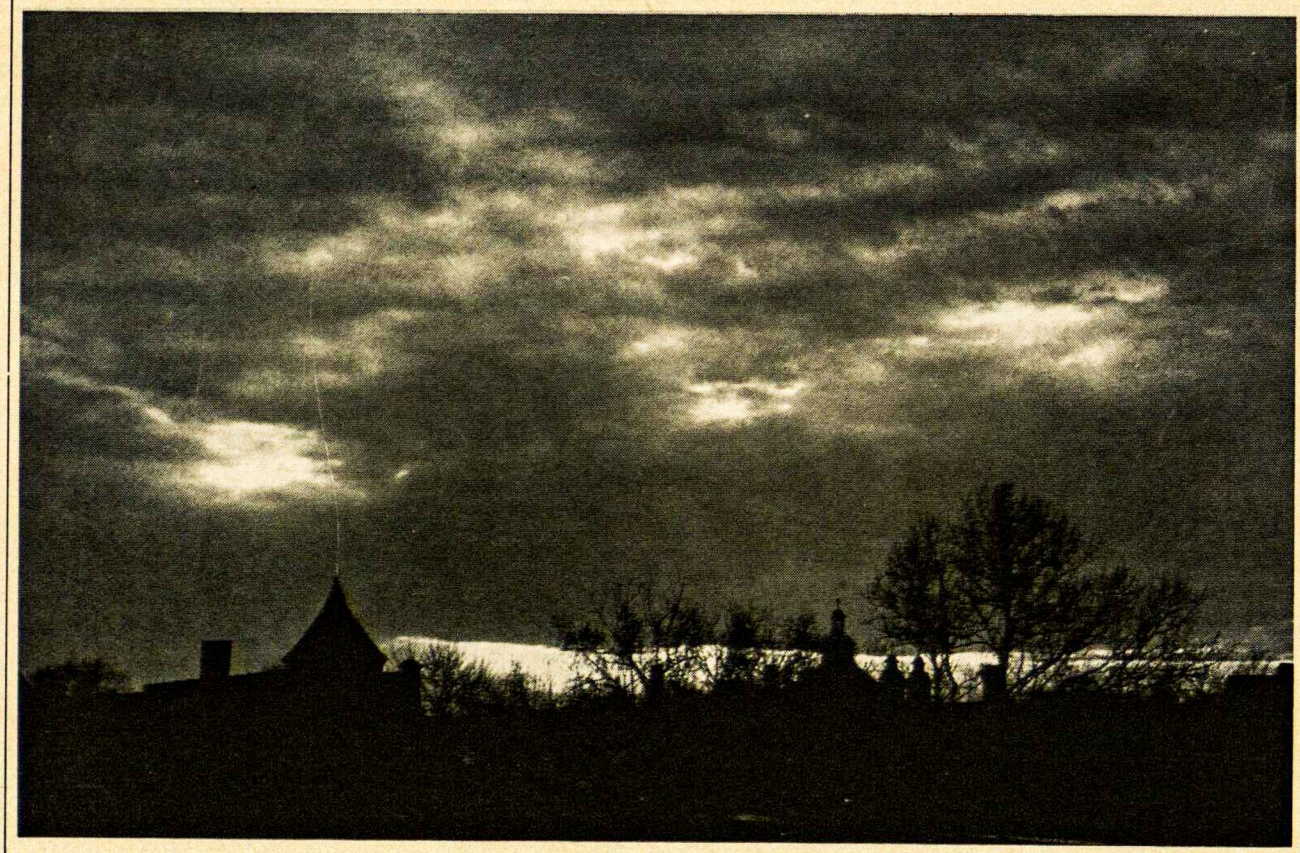

ALp(LKA)1786
1971, Nr.3

90.725,334